

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

การศึกษาเรื่องปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน :
ศึกษากรณีสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษานำฐาน
ความคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
- 2.3 ทฤษฎีทางสังคมที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
- 2.4 ครอบครั้ว
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม
- 2.6 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชน
- 2.7 การฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรม
- 2.8 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย
- 2.10 สมมติฐานการวิจัย
- 2.11 นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ตามหลักอาชญาวิทยานั้นไม่ใช้คำว่าประกอบอาชญากรรมกับเด็กและเยาวชน เพราะถือว่าเด็กและเยาวชนไม่มีความรู้สึกผิดชอบเหมือนผู้ใหญ่ ดังนั้นการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนแม้ว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย แต่ก็ถือว่าเป็นเพียงแต่การกระทำนอกกลุ่มนอกรวม เป็นความผิดพลาดที่เกิดจากความด้อยในประสบการณ์ ความบกพร่องในสภาพแวดล้อม รวมทั้งบุคลิกภาพสภาพทางจิตใจหรือการกระทำที่ผิดระเบียบแบบแผน ซึ่งตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า

Delinquency ประธาน วัฒนวานิชย์ (2530 : 2-5) ได้แบ่งแนวทางการศึกษาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนออกเป็น 4 แนวทาง ดังนี้

2.1.1 แนวทางกฎหมาย มีผู้เห็นว่าการศึกษาความผิดของเด็กและเยาวชนควรใช้กฎหมายเป็นหลัก เพราะความผิดและโทษสามารถกำหนดได้อย่างแน่นอน นักกฎหมายจึงมักจะเรียกร้องให้ดำเนินคดีผู้กระทำผิดโดยการกล่าวหาและช้อกล่าวหานั้นจะต้องใช้ถ้อยคำทางกฎหมายที่รัดกุม การพิสูจน์ความผิดก็ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมาย และการลงโทษนั้นจะต้องกระทำโดยปราศจากข้อสงสัยในพยานหลักฐานทั้งปวง และในประการสุดท้ายให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยตามขั้นตอนในกฎหมาย ส่วนปัญหาสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน นักกฎหมายมักจะให้ความสำคัญน้อย ทั้งนี้เพราะ การกระทำ มีผู้กระทำ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการพิจารณาคดี ถึงแม้ว่าจะได้มีการแยกกระบวนยุติธรรมของเด็กออกจากผู้ใหญ่อย่างเป็นทางการเป็นเอกเทศอันนับได้ว่าเป็นผลงานที่สำคัญของนักกฎหมายในตอนปลายศตวรรษที่ 19 ที่น่าสรรเสริญอย่างยิ่ง แต่แนวทางของกฎหมายที่ใช้ในการแก้ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนก็ยังเป็นเรื่องที่เป็นวิธีการและเป็นทางการมากเกินไป ทั้งนี้จะเห็นได้จากผลสะท้อนจากประวัติความเป็นมาของการพิจารณาคดี ซึ่งผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับหลักของกฎหมายซึ่งกล่าวว่า เมื่อไม่มีกฎหมายย่อมไม่มีความผิด (Nullum crimen sine lege) ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายส่วนมากมีแนวโน้มที่จะพิจารณาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เกือบจะเป็นลักษณะของการกระทำผิดอาญาโดยสิ้นเชิง ทักษะคดีดังกล่าวนี้มีความแตกต่างอย่างมากจากความเข้าใจปัญหาการกระทำผิดของเด็กตามแนวคิดของนักปรัชญากฎหมาย

2.1.2 แนวทางสวัสดิภาพสังคม นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา และจิตแพทย์ มีแนวความคิดในการศึกษาปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดแตกต่างจากนักกฎหมาย โดยแนวทางการศึกษาทางด้านสวัสดิภาพสังคมจะเน้นหนักในเรื่องมนุษยธรรมที่มีต่อบุคคลโดยมีความคิดพื้นฐานว่า การกระทำผิดเป็นอาการที่แสดงให้เห็นถึงภูมิหลังในการปรับตัวของบุคคลทางสังคมที่บกพร่องหรือผิดพลาด การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น เป็นเพียงปัญหาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพสังคมโดยทั่วไป โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่สามารถแก้ไขได้ ผู้ที่ยึดถือแนวทางนี้เชื่อว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาจปรับตัวเสียใหม่เพื่อให้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้แทนที่จะแก้ไของค์การทางสังคม นอกจากนี้โครงการและแผนงานทางด้านสวัสดิภาพสังคมจะมีลักษณะแตกต่างกันไป โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือบุคคลและกลุ่มบุคคล เพื่อส่งเสริมให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ภายใต้ความต้องการของครอบครัวและมาตรฐานของชุมชน เช่น นักสังคมสงเคราะห์อาจช่วยเหลือให้เด็กวัยรุ่นปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ความประพฤติที่

สังคมยอมรับ รวมทั้งเสริมสร้างทัศนคติที่ดีและมีแบบแผนความประพฤติที่ไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย เป็นต้น

2.1.3 แนวทางจิตวิทยา แนวทางศึกษาด้านจิตวิทยา มีลักษณะคล้ายคลึงกับแนวทางสวัสดิภาพสังคมซึ่งพิจารณาการกระทำคามผิดของเด็กในแง่มุมที่กว้างถึงแม้ว่าแนวทางนี้จะไม่ละทิ้งในเรื่องพลังทางสังคม (Social Force) แต่ก็สนใจและพินิจพิจารณาในเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมาก โดยมีสมมติฐานว่า ความไม่สมบูรณ์และความบกพร่องทางกายภาพและการพัฒนาอารมณ์ที่ไม่มั่นคงจะเป็นผลให้จิตใจบกพร่อง และก่อให้เกิดความประพฤติต่อต้านสังคม (Antisocial) หรือการกระทำคามผิด แนวทางศึกษาทางจิตวิทยาสันนิษฐานว่า การดิ้นรนภายในจิตใจของบุคคลจะเริ่มต้นขึ้นในระยะแรกของชีวิตแรงกระตุ้นที่ก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพที่บกพร่องจะมีส่วนทำให้บุคคลกระทำคามผิด ความผิดทางอารมณ์ของเด็กอาจนำไปสู่ความประพฤติฝ่าฝืนกฎหมาย เช่นเดียวกับการไม่เคารพเชื่อฟังบิดามารดาฝ่าฝืนระเบียบวินัยหรือการกระทำผิดร้ายแรง ถึงแม้ว่านักวิชาการทางจิตวิทยาจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน และมีแนวทางศึกษาที่ไม่เหมือนกันหมดแต่ทุกคนยอมรับว่าทฤษฎีซึ่งกล่าวถึงการปรับตัวที่ไม่ดี (Maladjustment) ซึ่งมีสาเหตุจากการบกพร่องทางบุคลิกภาพ (Personality Disorder) เป็นวิธีอธิบายการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนที่ดีที่สุด ดังนั้นการพัฒนาการของเด็กทั้งหมดเริ่มตั้งแต่วัยเยาว์เป็นต้นมา จะต้องได้รับการตรวจวิเคราะห์อย่างละเอียดถ้าหากจะค้นหาความบกพร่องของบุคลิกภาพและนำไปสู่การแก้ไขบำบัดต่อไป

2.1.4 แนวทางสังคมวิทยา นักสังคมวิทยามีแนวทางศึกษาปัญหาเด็กและเยาวชนที่แตกต่างจากแนวทางอื่น เพราะนักสังคมวิทยาพยายามที่จะรวมหรือประสานแนวทางอื่นๆเข้าด้วยกันผู้กระทำคามผิดจะได้รับการพิจารณาภายในกลุ่มวัฒนธรรมของเขา นักสังคมวิทยาอ้างว่าเราสามารถที่จะศึกษาการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนให้เข้าใจได้ด้วยการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่อยู่รอบตัวบุคคล การศึกษาเรื่องอาชญากรรมและการกระทำคามผิดจึงไม่สามารถแยกบุคคลออกจากบรรทัดฐานความประพฤติของสังคมได้ ความสัมพันธ์ของเด็กและเยาวชนที่มีต่อกลุ่มและต่อสมาชิกอื่นๆภายในกลุ่มของเขา รวมทั้งโครงสร้างในสังคมที่เขาอาศัยอยู่ ย่อมจะมีความสำคัญมาก แนวการศึกษาทางสังคมวิทยาอาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวทางที่มีผู้สนใจศึกษามากที่สุด

ประเทือง ธนนิผล (2538 :122) กล่าวว่า ในทางจิตวิทยาและสังคมวิทยาถือว่าการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นเพราะหลงผิดไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือด้วยความเบา

ปัญญาและอ่อนแอทางด้านจิตใจ ซึ่งอาจกล่อมเกล่าให้กลับตัวเป็นคนดีได้ จึงไม่ควรใช้วิธีปฏิบัติต่อเขาเยี่ยงอาชญากร เพราะถ้าทำเช่นนั้นก็เท่ากับผลักดันให้เขายังถลาลึกลงไปสู่ทางชั่วร้ายจนไม่สามารถกลับตัวได้ เมื่อเติบโตขึ้นก็จะกลายเป็นอาชญากรที่มีสันดานชั่วร้ายไปจริงๆ

ดังนั้นจากการศึกษางานดังกล่าวข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมีด้วยกันหลายแนวทางและอาจสามารถแยกแนวทางในการศึกษาได้เป็น แนวคิดทางกฎหมาย แนวคิดทางสังคมวิทยา แนวคิดทางจิตวิทยาและแนวทางสวัสดิภาพสังคม ซึ่งแต่ละแนวทางก็ล้วนมีความคิดในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแตกต่างกันไป แต่ก็มีวัตถุประสงค์คือเพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้รับการดูแลเพื่อให้สามารถกลับสู่สังคมได้ตามเดิม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

พัลลภ พิสิษฐ์สังฆการ (2538 : 4-10) กล่าวว่าในปัจจุบันมีผู้ให้ความสนใจเรื่องสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และพบว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจประกอบกับสิ่งแวดล้อมต่างๆที่ยั่วยุให้ประพฤติเบี่ยงเบนดังนี้

2.2.1 สาเหตุจากความบกพร่องทางร่างกายจิตใจ บุคลิกภาพของเด็กหรือเยาวชน พันธุกรรมหรือสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดโดยได้รับถ่ายทอดมาจากบิดามารดา เช่น โรคปัญญาอ่อนหรือมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าคนปกติ ร่างกายพิการพิการ หรือมีความบกพร่องทางบุคลิกภาพอย่างอื่น ทำให้เด็กหรือเยาวชนที่มีลักษณะเช่นนั้น รู้สึกว่าตนมีปมด้อย น้อยเนื้อต่ำใจ มักจะหาทางออกโดยวิธีการที่ไม่เหมาะสมโดยการกระทำผิดหรือก้าวร้าวผู้อื่นเพื่อเป็นการชดเชยให้แก่ตน ความพิการและโรคภัยไข้เจ็บ โรคบางอย่างถึงแม้จะมีได้เกิดจากพันธุกรรม ก็อาจก่อให้เกิดความพิการทางร่างกายหรือจิตใจ เช่น โรคระบบประสาทพิการ หรือความพิการทางร่างกายเนื่องจากประสบอุบัติเหตุ หรือโรคบางอย่างซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความรู้สึกว่าตนไม่สมประกอบมีปัญหาทางอารมณ์ ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ มีปมด้อย และมักจะหาทางออกโดยการแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมหรือโดยการกระทำผิดเพื่อเป็นการชดเชยให้แก่ตนเองเช่นเดียวกัน ภาวะแห่งจิต เด็กและเยาวชนโดยทั่วไปมีภาวะแห่งจิตแตกต่างกับผู้ใหญ่ เพราะจิตใจของเด็กหรือเยาวชนยังไม่เจริญเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่อยู่ในวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง คึกคะนอง ฉุนเฉียว ขาดความอดทนต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อม มีปัญหาทางอารมณ์ เช่น ความวิตกกังวล ความเครียด เป็นต้น นอกจากนี้ยังไม่ชอบการถูกบังคับ ชอบ

เที่ยวเตร่ เป็นวัยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและฮอร์โมนที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆทางด้านสังคมได้ เช่น การแสดงพฤติกรรมแบบก้าวร้าวในสังคม ใช้วิธีการรุนแรงในการแก้ปัญหา พุดจาหยาบค้าย ทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น ประชดประชันทำทายเป็นต้น จิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน คำว่าจิตบกพร่อง หมายความว่าคุณสมบัติของมันสมองบกพร่องจึงทำให้ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ คำว่า โรคจิต หมายความว่ามันสมองเป็นโรค ส่วนคำว่าจิตฟั่นเฟือน หมายความว่ามีความมีจิตพิการ ที่เรียกว่าบ้าๆบอๆซึ่งไม่ใช่เป็นเพราะโรคจิต การที่บุคคลใดไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือนเช่นนี้ อาจจะเป็นสาเหตุให้บุคคลนั้นกระทำความผิดในลักษณะต่างๆได้ สัญชาติญาณ เป็นพฤติกรรมที่ทำให้มีความรู้สึกและกระทำได้เองโดยไม่ต้องมีผู้อื่นสั่งสอน เช่น สัญชาติญาณทางกามารมณ์ ความอยากรู้ อยากเห็น ความอยากผจญภัย เป็นต้น หากเด็กหรือเยาวชนปล่อยตนไปตามสัญชาติญาณโดยไม่มีการควบคุมอารมณ์ตนเองให้ดีมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ก็อาจจะเป็นเหตุให้เกิดการกระทำผิดขึ้นได้ เช่นความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นต้น สถิติปัญญาและประสบการณ์ โดยทั่วไปเด็กและเยาวชนยังมีสติปัญญา และประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมน้อยกว่าผู้ใหญ่ จึงอาจถูกผู้อื่นจูงให้ประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสม แต่มีรายได้ดีหรืออาจถูกชักจูงให้กระทำความผิดได้โดยง่าย การศึกษา เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาต่ำไม่กระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ไม่สามารถคิดหรือนำความรู้มาแก้ปัญหาด้วยเหตุผล จึงอาจจะแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตอย่างไร้เหตุผล หรือโดยพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจนถึงขั้นกระทำความผิด

2.2.2 สาเหตุจากความบกพร่องทางครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน

ครอบครัวเป็นสถาบันขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างบุคลิกภาพและอุปนิสัยของเด็กและเยาวชน บิดามารดาเป็นเสมือนครู เสมือนเพื่อนและเป็นสิ่งแวดล้อมที่เด็กและเยาวชนได้พบเห็นตั้งแต่จำความได้ ดังนั้นถ้าบิดามารดามีความเข้าใจในธรรมชาติและความต้องการของเด็กหรือเยาวชนมีความประพฤติที่ดีงาม มีความรักใคร่กลมเกลียวกัน เป็นผู้ที่มีเหตุผลและความคิดสร้างสรรค์ ก็จะปรับพฤติกรรมเด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นบุตรได้ปฏิบัติตาม สาเหตุจากความบกพร่องทางครอบครัวที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำผิด ได้แก่ ความไม่ปรองดองกันในครอบครัว ถ้าบิดามารดาทะเลาะวิวาทกันหรือทำร้ายร่างกายกันเสมอ จะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย และอาจจะกลายเป็นผู้ที่มักจะพุดจาหยาบค้าย ชอบทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น หรือมีนิสัยเกะกะระรานบุคคลทั่วไป มีอารมณ์จิตใจ และพฤติกรรมเบี่ยงเบน ครอบครัวที่บิดาหรือมารดาเป็นโรคประสาท บิดาหรือมารดาที่เป็นโรค

ประสาทอาจจะเป็นผู้ที่ชอบบ่นจู้จี้จุกจิกมากจนเด็กหรือเยาวชนทนไม่ไหวหนีออกจากบ้านไปเที่ยวเตร่ที่อื่นไม่อยากกลับบ้าน ในที่สุดอาจจะถูกชักชวนให้กระทำผิดได้ ครอบครัวที่บิดามารดาหรือทั้งบิดามารดาติดยาเสพติด สุราหรือการพนัน ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ให้ความรักความอบอุ่นหรือให้คำปรึกษาแก่บุตร ซึ่งนอกจากจะเป็นสาเหตุให้บุตรขาดความรักความอบอุ่นแล้ว การกระทำเช่นนั้นยังเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่บุตรที่เป็นเด็กและเยาวชนด้วย ครอบครัวที่แตกแยกหรือบิดามารดาหย่าร้างกัน ทำให้เด็กและเยาวชนต้องขาดบิดาหรือมารดาหรือขาดทั้งบิดามารดา ต้องไปอาศัยอยู่กับคนอื่นเป็นเหตุให้เด็กหรือเยาวชนขาดความอบอุ่น เกิดปมด้อยสภาพจิตใจเสื่อมโทรม พยายามหาสิ่งชดเชยและอาจแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่เป็นปัญหาหรือไม่สมควร จนถึงขั้นที่เป็นการกระทำผิดได้ ครอบครัวที่บิดามารดาหรือทั้งบิดามารดาตาย ทำให้เด็กหรือเยาวชนขาดความรักและความอบอุ่นเท่าที่ควร และพยายามแสวงหาสิ่งอื่นมาชดเชยสิ่งที่ขาดไปโดยวิธีการที่ไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในอนาคต เช่น อาจจะไปมั่วสุมกับเพื่อนฝูงที่มีรสนิยมคล้ายคลึงกัน แต่มีพฤติกรรมที่ไม่ดีเลยถูกชักชวนให้กระทำผิด เช่น ชักชวนไปประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายแต่มีรายได้ดี ฯลฯ ครอบครัวที่เข้มงวดกับเด็กและเยาวชนมากเกินไป โดยบิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย ตั้งความคาดหวังให้เด็กและเยาวชนเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ จึงใช้วิธีการบังคับอย่างเข้มงวดต่างๆซึ่งเกินกว่าสภาพหรือความสามารถที่เด็กและเยาวชนนั้นจะกระทำได้ เมื่อเด็กและเยาวชนไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้บิดามารดาก็มักจะใช้วิธีการลงโทษเด็กหรือเยาวชนก่อให้เกิดความกดดันทางอารมณ์ซึ่งส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีภาวะอารมณ์และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่างๆซึ่งจะนำไปสู่การกระทำผิด บิดามารดา ผู้ปกครองหรือครอบครัวที่ปล่อยปละละเลยในการควบคุมดูแลเด็ก และเยาวชน การตามใจบุตรซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนมากเกินไป ไม่ว่าจะเด็กหรือเยาวชนต้องการสิ่งใดบิดามารดาก็สรรหามาให้ตามความต้องการทุกครั้ง ทำให้เด็กหรือเยาวชนในครอบครัวดังกล่าวมีพฤติกรรมที่ผิดแตกต่างจากเด็กและเยาวชนในที่ได้มาตรฐานของสังคม เช่น เด็กหรือเยาวชนมักจะใช้จ่ายฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ ชอบเที่ยวสถานเริงรมย์แหล่งอบายมุข เป็นต้น จนกลายเป็นนิสัยซึ่งหากไม่สามารถกลับตัวได้และไม่มีเงินใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเช่นเคยก็อาจจะร่วมกับผู้อื่นกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเพื่อให้ได้เงินมาใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อต่อไปก็ได้ ครอบครัวที่มีบุตรมากเกินไปและยากจน บิดามารดาอาจจะประกอบอาชีพคนงานลูกจ้างที่ใช้แรงงาน หรือชานาชาวไรที่ยากจนต้องหาเช่ากินค่า ไม่มีเวลาเอาใจใส่หรือให้ความรักและความอบอุ่นอย่างเพียงพอแก่บุตรซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนอาจเป็นสาเหตุแห่งการกระทำผิดได้เช่น เด็กหรือเยาวชนมีอาชีพค้ายาเสพติดหรือลักทรัพย์ผู้อื่น เป็นต้น

2.2.3 สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม นักสังคมวิทยามีแนวทางศึกษาปัญหาของเด็กและเยาวชนที่แตกต่างจากแนวอื่น เพราะพยายามที่จะรวมหรือประสานแนวทางอื่นๆเข้า

ด้วยกัน และเห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมมาก โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนมีความสามารถในการเลียนแบบได้สูง ฉะนั้นหากสิ่งแวดล้อมทางสังคมไม่ดี จะเป็นแบบอย่างให้เด็กและเยาวชนในสังคมนั้นมีพฤติกรรมที่ไม่ดีด้วย สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมแยกออกพิจารณาได้ดังนี้ สาเหตุจากการที่ประชากรเพิ่มจำนวนขึ้น ทำให้มีปัญหาต่างๆตามมา ได้แก่ ปัญหาในเรื่องที่อยู่อาศัยไม่เพียงพอ ปัญหาในเรื่องการว่างงาน ปัญหาในเรื่องการบริการด้านสาธารณสุขและอื่นๆ ซึ่งรัฐไม่สามารถบริการให้ทั่วถึงได้ ทำให้ประชากรบางส่วนไร้ที่อยู่อาศัย ไม่มีงานทำ ไม่ได้รับการบริการด้านสาธารณสุขและด้านอื่นๆจากรัฐซึ่งเป็นแรงกดดันที่อาจทำให้เด็กหรือเยาวชนซึ่งขาดสิ่งต่างๆดังกล่าวมีปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัย เช่น เป็นโรคขาดอาหาร โรคผิวหนัง เด็กขาดการออกกำลังกาย สุขภาพอ่อนแอไม่มีความคล่องตัวและขาดความกระตือรือร้น วนเวียนอยู่กับปัญหาเหล่านี้โดยไม่มีพัฒนาการของการแก้ไขได้อย่างเหมาะสม สาเหตุจากการศึกษาอบรมที่บกพร่องหรือไม่ได้มาตรฐาน การกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน บางส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาอบรมที่ไม่สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้การศึกษาอบรมที่บกพร่องหรือไม่ได้มาตรฐานซึ่งเด็กและเยาวชนนั้นได้รับมา ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้จริงในอนาคต บางโรงเรียนอาจจะปล่อยปละละเลยไม่อบรมในเรื่องระเบียบวินัยให้ดี หรือบางโรงเรียนอาจจะเข้มงวดในเรื่องระเบียบวินัยมากเกินไป ทั้งสองกรณีนอกจากจะทำให้เด็กหรือเยาวชนขาดความสนใจในการศึกษาอบรมแล้วยังอาจทำให้เด็กและเยาวชนหนีโรงเรียนไปเที่ยวเตร่ในห้างสรรพสินค้าหรือไปมั่วสุมในที่อื่นโดยบิดามารดาหรือผู้ปกครองและทางโรงเรียนไม่ทราบ การที่เด็กหรือเยาวชนไปรวมกลุ่มมั่วสุมกัน เช่นนี้อาจมีพฤติกรรมบางอย่างที่เป็นปัญหาต่างๆหรือที่ไม่เหมาะสม เช่น ก่อการทะเลาะวิวาทกับเด็กหรือเยาวชนกลุ่มอื่น ลักลอบเสพยาเสพติดให้โทษ ละเมิดกฎระเบียบต่างๆ และอาจจะรุนแรงมากขึ้นจนถึงขั้นกระทำความผิดโดยเจตนาในคดีร้ายแรงก็ได้ สาเหตุจากสภาพถิ่นที่อยู่อาศัย ครอบครัวซึ่งอยู่อาศัยในชุมชนแออัด นอกจากจะไม่ถูกสุขลักษณะแล้ว ยังอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีอีกด้วย เพราะในชุมชนแออัดมักจะมีแหล่งมั่วสุมของพวกมิจฉาชีพต่างๆ ตลอดจนพวกติดยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง ซึ่งเด็กและเยาวชนในชุมชนดังกล่าวมักจะได้พบเห็นอยู่เป็นประจำ จนรู้สึกว่าเป็นของธรรมดา ประกอบกับเด็กและเยาวชนพื้นฐานจิตใจที่อ่อนไหวแปรปรวนง่ายไม่สามารถแยกแยะว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่ และมักจะเลียนแบบการกระทำต่างๆที่ไม่ถูกต้องที่ละน้อยแล้วเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนถึงขั้นการกระทำความผิด สาเหตุจากสถานเริงรมย์และแหล่งอบายมุข เช่น ไนต์คลับ โรงน้ำชา ซ่องโสเภณี สถานอาบอบนวด โรงแรม่านรูด สถานโบว์ลิ่ง บ่อนการพนัน และสถานบริการอย่างอื่นซึ่งมีลักษณะทำนองเดียวกัน แม้สถานที่เหล่านี้บางแห่งจะจำกัดอายุของบุคคลที่จะเข้าไปเที่ยวก็ตาม แต่ก็ยังมีเยาวชนบางส่วนซึ่งมีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่ต้อง

ห้ามมิให้เข้าไปเที่ยวได้ฝ่าฝืนเข้าไปเพราะความอยากรู้อยากเห็นโดยเจ้าของสถานประกอบการดังกล่าวปล่อยให้เข้าไปได้ เมื่อเข้าไปเที่ยวแล้วเด็กหรือเยาวชนรู้สึกสนุกสนาน อาจชักชวนเด็กหรือเยาวชนอื่นๆเข้าไปเที่ยวด้วยครั้งไม่มีเงินไปเที่ยวในสถานที่ดังกล่าวอีก เด็กหรือเยาวชนอาจชักชวนกันไปประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมหรือกระทำผิดบางอย่างเพื่อให้ได้เงินไปเที่ยวในสถานที่ดังกล่าวอีก สาเหตุจากการที่ผู้ใหญ่ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่เด็กและเยาวชนการที่ผู้ใหญ่ไม่ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น เสพยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง ก้าวร้าวทะเลาะวิวาททำร้ายกัน หมกมุ่นในการเล่นการพนันหรือสำส่อนทางเพศ เด็กหรือเยาวชนซึ่งมีความรู้สึกผิดชอบและสิ่งอื่นที่ปวงเกี่ยวกับตน (เช่น อายุ สติปัญญา การศึกษาอบรม และประสบการณ์ เป็นต้น) ด้อยกว่าผู้ใหญ่ไม่อาจแยกแยะความดีกับความชั่วได้อย่างถูกต้อง อาจจะทำเลียนแบบอย่างที่ไม่ดีต่างๆดังกล่าวได้ สาเหตุจากการคบเพื่อน เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ชอบรวมกลุ่มกับเพื่อนที่อยู่ในวัยเดียวกันไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน เพราะเป็นวัยที่ต้องการมีเอกลักษณ์ของตนเองจึงได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนซึ่งเข้ามามีบทบาทแทนที่ครอบครัวในกระบวนการทางสังคม (Socialization) โดยเฉพาะในสังคมเมือง หากคบเพื่อนที่ไม่ดีหรือมีทัศนคติที่ฝ่าฝืนกฎหมายแล้วอาจถูกเพื่อนที่ไม่ดีชักจูงหรือแนะนำไปในทางที่ไม่ดี เด็กและเยาวชนอาจจะประพฤติตนไปตามวิถีทางที่ไม่ดีเช่นเดียวกับเพื่อน จนในที่สุดอาจจะกลายเป็นผู้ที่กระทำความผิด สาเหตุจากสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร นวนิยาย วิทยุ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ซึ่งเสนอข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมซึ่งเป็นความผิดในลักษณะต่างๆ เช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเพศ สิ่งเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยชักจูงจิตใจ หรือมีส่วนโน้มน้าวให้เด็กหรือเยาวชนเขาอย่างในการกระทำความผิดเช่นนั้น

2.2.4.สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ภาวะเศรษฐกิจในสังคม ซึ่งมีช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำกันอย่างมากระหว่างครอบครัวที่ร่ำรวยกับครอบครัวที่ยากจน ทำให้เด็กหรือเยาวชนในครอบครัวที่ยากจนมีความรู้สึกไม่ดีว่าตนมิได้รับความเป็นธรรมจากสังคม ซึ่งอาจจะมีส่วนผลักดันหรือกระตุ้นให้เด็กหรือเยาวชนในครอบครัวที่ยากจนกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินต่อครอบครัวที่ร่ำรวยและอาจขยายขอบเขตของการกระทำไปถึงความผิดอย่างอื่นด้วยก็ได้ความยากจนเฉพาะบุคคล ในครอบครัวที่ยากจน มีปัญหาทางด้านการเงิน หรือขาดปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีพ คือ อดคัดัดสนอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค แม้แต่ที่อยู่อาศัยก็คับแคบโงกโงยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม เด็กหรือเยาวชนในครอบครัวที่ยากจนซึ่งอดอยากหิวโหยหรือขาดปัจจัยที่สำคัญดังกล่าวจึงลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นเพื่อความอยู่รอดของตน บางครั้งเด็กหรือ เยาวชนนั้นอยากได้ทรัพย์สินบางอย่างที่เด็กหรือเยาวชนอื่นมีแต่ตนไม่มีเพราะความยากจนก็ลักขโมยของผู้อื่นเพราะความอยากได้ ซึ่งเมื่อกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินบ่อยครั้งอาจทำให้กลายเป็นผู้ที่มักจะทำ

ผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและอาจขยายขอบเขตของการกระทำออกไปสู่การกระทำผิดเกี่ยวกับเพศหรือความผิดอย่างอื่นก็ได้ เช่น ใช้จ่ายเพื่อทำให้เมาหรือสลบแล้วลักทรัพย์และข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหาย เป็นต้น

ดังนั้นจากแนวคิดดังกล่าวจึงสามารถสรุปสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้ว่าเกิดจากสาเหตุที่สำคัญคือ สาเหตุจากความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจและบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชน ความบกพร่องของครอบครัวของเด็กและเยาวชน สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมและสาเหตุทางเศรษฐกิจ

2.3 ทฤษฎีทางสังคมที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

2.3.1 ทฤษฎีโครงสร้างทางสังคม (Sociological Theories)

2.3.1.1 ทฤษฎีวัฒนธรรมรอง (Subculture Theory) ที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่สำคัญได้แก่ทฤษฎีของอัลเบิร์ต เค โคเฮน และ วอลเตอร์ มิลเลอร์ (Albert K.Cohen and Walter Miller)

ทฤษฎีของ โคเฮน (Cohen 1955:24-32 อ้างถึงใน วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2531 : 67-68) อธิบายว่าเด็กชนชั้นล่างที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ต้องอยู่ในสังคมซึ่งกฎเกณฑ์บรรทัดฐานถูกกำหนดโดยชนชั้นกลาง แต่เด็กเหล่านั้นไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนแบบชนชั้นกลาง จึงไม่พร้อมที่จะแข่งขันกับเด็กที่มาจากชนชั้นกลาง หรือแข่งขันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ถูกกำหนดโดยชนชั้นกลาง อย่างไรก็ตาม เด็กเหล่านี้ยอมรับในมาตรฐาน แต่ไม่มีวิถีทางที่จะให้ได้มา พวกเขาจึงสร้างวัฒนธรรมหรือบรรทัดฐานของตนเองขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความคับข้องใจ ในแนวคิดของโคเฮน วัฒนธรรมรองที่วัยรุ่นสร้างขึ้นประกอบด้วย

การขโมยเพื่อ"ขอให้ได้ขโมย" โดยเด็กไม่ได้ต้องการหรือจำเป็นต้องใช้สิ่งที่ขโมย

ความปรารถนาร้าย คือ รู้สึกสนุกกับการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือเมื่อได้ทำทลายข้อห้ามต่างๆ

บรรทัดฐานของเด็กที่จะกระทำผิด จะอยู่คนละขั้วกับบรรทัดฐานของสังคมผู้ใหญ่ ตัวอย่างเช่นถึงแม้พวกเขาขโมยเช่นเดียวกับอาชญากรผู้ใหญ่ แต่จะพบว่าของที่พวกเขาขโมยมีหลายชนิดและแปรเปลี่ยนไปเรื่อยๆซึ่งแสดงว่าค่านิยมของเขาแตกต่างจากผู้ใหญ่

สนใจแต่ความสนุกสนานเฉพาะหน้า โดยไม่ได้นึกถึงหรือวางแผนสำหรับอนาคต วันๆจะรวมกลุ่มคุยเล่นสนุกโดยไม่ได้วางแผนว่าจะทำอะไร

ต้องการการปกครองตนเอง ทนไม่ได้ต่อการถูกบังคับจากภายนอก คนในกลุ่มจะคัดค้านต่อความพยายามของสถาบันทางสังคม อาทิเช่น ครอบครัว โรงเรียน ในการควบคุมชีวิตของพวกเขา ส่วนความสัมพันธ์ภายในกลุ่มมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมาก

ทฤษฎีของมิลเลอร์ (Miller 1985 : 5-19 อ้างถึงในสัญญา สัญญา วิวัฒน์, 2523 : 242-243) ได้อธิบายถึงสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่มาจากชนชั้นล่างโดยเฉพาะโดยเสนอว่า ในชุมชนชั้นล่างนั้นจะมีวัฒนธรรมของตนเองและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กในชุมชนนั้น วัฒนธรรมของชนชั้นล่างนี้แตกต่างจากวัฒนธรรมที่เป็นหลักในสังคม วิถีชีวิตของคนชั้นล่างมีลักษณะซึ่งจะประกอบด้วย

การขอขบเหงา (Trouble) คือการขอเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไม่ดี กฎหมาย มิลเลอร์ (Miller) กล่าวว่า ในบางสถานการณ์การละเมิดกฎหมายจะเป็นการนำมาซึ่งเกียรติยศในชุมชนชั้นล่างและมีความเชื่อกำกับกันระหว่าง การกระทำตามกฎหมายหรือละเมิดกฎหมาย

ความแกร่ง (Toughness) คือมีความเชื่อในความแข็งแกร่ง ความกล้า และต้องเก่งในเรื่องการต่อสู้ คนชั้นล่างจะมีการยกย่องในความเป็นลูกผู้ชายอยู่มาก จึงมักพบว่า ใครที่มีทำเป็นพวกกร้าวเมศมักถูกทำร้ายอย่างรุนแรงในชุมชนชั้นล่าง

ความฉลาด (Smartness) คนที่มีความสามารถในการได้มาซึ่งวัตถุต่างๆ หรือสถานภาพโดยใช้หัวสมองและใช้แรงกายน้อยที่สุด จะได้รับการยอมรับ เช่น การชนะในการเล่นการพนัน เป็นต้น

ความตื่นเต้น (Excitement) คนในชุมชนชั้นล่างชอบความตื่นเต้นซึ่งส่วนใหญ่ออกมาในรูปของการดื่มและการพนันในรูปแบบต่างๆ เช่น การเล่นพนันม้าแข่ง เล่นหวย เล่นไพ่ รวมทั้งการไต่หาความสนุกสนานทางเพศ

เชื่อในโชคชะตา (Fate) ชนชั้นล่างมักรู้สึกว่าคุณไม่สามารถกำหนดความเป็นไปของชีวิตตนเองได้ และเชื่อว่าทุกอย่างถูกกำหนดโดยดวงชะตา ซึ่งนำไปสู่การชอบเล่นการพนัน

การปกครองตนเอง (Autonomy) คนในชนชั้นล่างจะแสดงออกถึงการต่อต้านต่อการควบคุมที่มาจากภายนอก โดยมีภาพว่าผู้มีอำนาจหน้าที่ต่างๆมีความไม่ยุติธรรมต่อพวกตน ค่านิยมเหล่านี้มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นในชุมชนนั้นด้วย ซึ่งเมื่อวัยรุ่นปฏิบัติตามค่านิยมที่มีอยู่ในชุมชนย่อมนำไปสู่ความขัดแย้งต่อบรรทัดฐานที่ยอมรับของสังคมส่วนใหญ่

ทฤษฎีวัฒนธรรมรองของแก๊งวัยรุ่น

โควาร์ดและโอลิน (Cloward and Olin 1959 : 1961 อ้างใน พรชัย ชันตี และคณะ , 2543 : 99) กล่าวว่า การปรับตัวของกลุ่มวัยรุ่นต่อความกดดันทางสังคมที่เกิดจากการที่โครงสร้างทางสังคมปิดกั้นไม่ให้วัยรุ่นเหล่านี้บรรลุจุดมุ่งหมายของสังคม การที่สังคมมุ่งเน้นที่จุดมุ่งหมายมากเกินไปก่อให้เกิดความกดดันต่อบุคคล โดยเฉพาะบุคคลชั้นต่ำที่ไม่อาจบรรลุจุดมุ่งหมายนั้นได้ การที่บุคคลจะกระทำผิดกฎหมายนอกจากจะเกิดจากการที่ช่องทางที่ถูกกฎหมายปิดกั้นเท่านั้น บุคคลนั้นจะต้องอยู่ในสถานะที่สามารถเรียนรู้วิธีการกระทำผิด ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะและความชำนาญของการกระทำผิดกฎหมายแสดงให้เห็นว่าช่องทางที่ผิดกฎหมายก็สามารถถูกปิดกั้นได้เช่นเดียวกันกับช่องทางที่ถูกกฎหมาย รูปแบบการกระทำผิดหรือวัฒนธรรมรองแบ่งออกเป็น 3 แบบคือ

วัฒนธรรมรองแบบที่หนึ่งคือ อาชญากรรม เป็นวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนที่รวมตัวกันประกอบอาชญากรรมต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของสังคมคือการมีสถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น เช่นการลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง หรือกรรโชกทรัพย์ เป็นต้น เยาวชนกลุ่มนี้จะมาจากชุมชนที่สภาพสังคมมีรูปแบบอาชญากรรมให้เห็นเป็นตัวอย่าง ทำให้พวกเขาสามารถเรียนรู้และรับการถ่ายทอดวัฒนธรรมการกระทำผิดกฎหมายได้ ชุมชนที่มีลักษณะเช่นนี้จะมีอาชญากรที่เป็นผู้ใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นเป็นจำนวนมาก ทำให้เยาวชนเรียนรู้และสามารถได้รับการยอมรับสถานภาพทางสังคมโดยการมีความสามารถในการกระทำผิดกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินต่างๆ

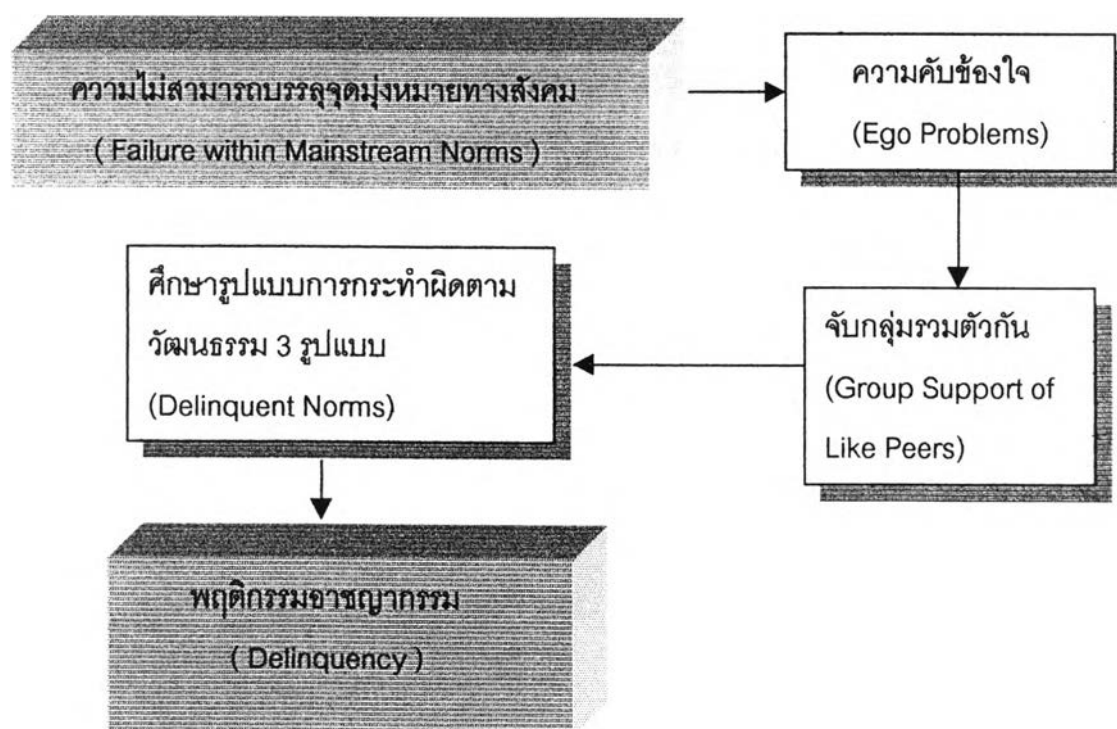
วัฒนธรรมรองแบบที่สองคือ ความขัดแย้ง จะแสดงออกโดยการต่อสู้ระหว่างแก๊งเยาวชนด้วยกัน สถานภาพหรือชื่อเสียงจะได้มาจากการเป็นบุคคลแข็งแรง ก้าวร้าว และมีความสามารถในการต่อสู้ เยาวชนพวกนี้จะพบในชุมชนชั้นล่างของสังคมที่พวกเขาไม่สามารถเรียนรู้หรือรับการถ่ายทอดวิธีการหาเงินที่ผิดกฎหมาย อีกทั้งไม่มีตัวอย่างของผู้ใหญ่ที่ทำงานหาเงินโดยสุจริต รูปแบบและวิธีการในการกระทำผิดของผู้ใหญ่จึงไม่มีอยู่ในชุมชนที่มีลักษณะเช่นนี้ เป็นเหตุให้เยาวชนจากชุมชนนี้มีความรู้สึกที่เป็นศัตรูกับสังคมและมองผู้ใหญ่ว่าเป็นผู้อ่อนแอ พวกเขาไม่สามารถจะพัฒนาความรู้ความสามารถในการหาเงินทั้งทางสุจริตและทุจริต จึงหันไปรวมกลุ่มกันและสิ่งที่ทำให้พวกเขาได้รับการยอมรับก็คือ ความรุนแรงและความกล้าหาญในการต่อสู้ระหว่างแก๊งเยาวชนด้วยกัน

วัฒนธรรมรองรูปแบบสุดท้ายก็คือ การหลบหนี จะเป็นพฤติกรรมอาชญากรรมของกลุ่มเยาวชนที่ติดยาเสพติดหรือสุรา สมาชิกของแก๊งเยาวชนนี้จะไม่ยอมรับหรือเลียดถือจุดมุ่งหมายของสังคมที่ต้องการสร้างสถานะภาพโดยความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เนื่อง

จากเป็นกลุ่มเยาวชนที่ไม่สามารถหาความสำเร็จได้ในโลกของคนดีหรืออาชญากร ไม่มีความสามารถที่จะศึกษาเล่าเรียนและยังไม่สามารถที่จะเรียนรู้วิธีการหาเงินโดยผิดกฎหมายและไม่มีความสามารถในการต่อสู้ เยาวชนเหล่านี้จึงหลบหนีหรือปลีกตัวออกจากสังคมไปสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่คิดว่าเป็นโลกใหม่ สถานะภาพหรือการได้รับความยอมรับภายในแก๊งก็มาจากนิสัยในการเสพยาเสพติดหรือสุรา

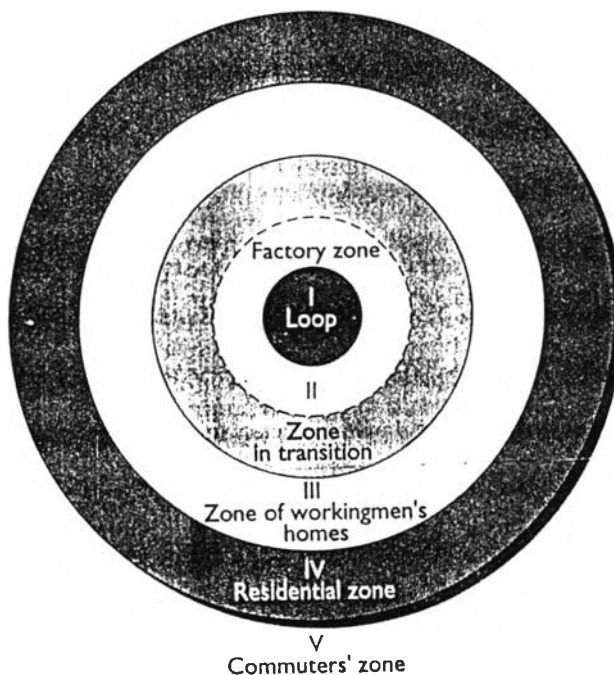
หลักสำคัญของทฤษฎีนี้สรุปว่า การกระทำผิดของแก๊งเยาวชนเกิดจากการถูกปิดกั้นโอกาสในการบรรลุวัตถุประสงค์ของสังคมและรูปแบบของการกระทำผิดนั้นจะขึ้นอยู่กับลักษณะและสภาพของชุมชนที่เยาวชนที่เป็นสมาชิกของแก๊งอาศัยอยู่ เนื่องจากสภาพสังคมของชุมชนจะมีวิธีการและรูปแบบของการกระทำผิดกฎหมายที่แตกต่างกัน ดังจะแสดงไว้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงรูปแบบการอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมตามทฤษฎีของ โคลวาร์ดและโอลิน (Cloward and Ohlin)

2.3.1.2 ทฤษฎีมนุษย์นิเวศวิทยา (The Theory of Human Ecology) เบอร์เกอร์ส (Burgess 1928 อ้างถึงในพรชัย ขันดีและคณะ, 2543 : 77-79) ได้นำทฤษฎีนี้ไปอธิบายถึงการเจริญเติบโตของเมืองชิคาโก้กับการเกิดอาชญากรรม โดยอธิบายว่าสังคมของเมือง ชิคาโกจะเติบโตในลักษณะที่ขยายวงกว้างออกไปจากจุดศูนย์กลางในลักษณะเป็นรัศมีของวงกลม และแต่ละส่วนหรือชุมชนก็จะขยายตัวออกไปในลักษณะออกจากจุดศูนย์กลางในลักษณะเดียวกัน และเมื่อขยายตัวออกไปก็จะทำให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงในเขตหรือชุมชนนั้นด้วย ซึ่งลักษณะการเติบโตเช่นนี้ เบอร์เกอร์ส (Burgess) ได้แบ่งเขตเมืองชิคาโก้ออกเป็น 5 โซน ดังแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แสดงแบบการแบ่งเขตเมืองชิคาโก้ เบอร์เกอร์ส (Burgess 1928 อ้างถึงในบาร์โทลลาส (Bartollas), 1999 : 104)

โซนที่ 1 เรียกว่า ลูป (Loop) หรือจุดศูนย์กลางและธุรกิจเป็นโซนที่อยู่ที่ศูนย์กลางหรืออยู่ข้างในสุดของเมือง เขตพื้นที่ส่วนนี้จะเป็นเฉพาะอาคารร้านค้าที่เป็นศูนย์การค้าหรือแหล่งธุรกิจของเมือง จะไม่มีแหล่งที่อยู่อาศัยของชาวเมืองแต่อย่างใด

โซนที่ 2 เรียกว่าโซนที่กำลังเปลี่ยนแปลง (Zone in Transition) ซึ่งโดยทั่วไปเป็นเขตพื้นที่หรือส่วนที่เก่าแก่ที่สุดของเมือง ถิ่นที่อยู่ของประชากรในเขตนี้กำลังเสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ เนื่องจากพื้นที่ส่วนนี้ถูกคาดหวังว่าจะถูกแทนที่ด้วยการธุรกิจและการอุตสาหกรรม ทำให้ส่วนนี้ของเมืองไม่มีผู้ใดอยากอาศัยอยู่ จึงกลายเป็นถิ่นที่อยู่ของพวกคนจนหรือชนชั้นต่ำในเมืองซึ่งรวมทั้งคนต่างด้าวหรือชาวชนบทที่เพิ่งย้ายเข้ามาในเมือง เนื่องจากค่าใช้จ่ายด้านที่พักอาศัยมีราคาถูกที่สุดในเขตนี้ของเมือง

โซนที่ 3 เป็นเขตถิ่นที่อยู่ของชนชั้นทำงาน (Zone of Workingmen Homes) ที่ได้อพยพมาจากโซนที่ 2 ซึ่งกำลังมีสภาพเสื่อมโทรมลง เขตพื้นที่นี้จึงเป็นแหล่งอาคารที่พักอาศัยหรือบ้านเช่าที่มีราคาปานกลาง

โซนที่ 4 (Residential Zone) ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมขึ้นมาอีก พื้นที่ส่วนมากของโซนจะประกอบด้วยบ้านเรือนที่มีราคาแพง หรืออพาร์ทเมนท์ที่มีค่าเช่าค่อนข้างแพง

โซนที่ 5 เขตชานเมือง (Commuters Zone) ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ของเมืองที่ติดกับเขตชนบทและเขตนี้ไม่ค่อยมีบ้านเรือนมากนักเนื่องจากอยู่ห่างไกลจากเมืองเกินไป

เบอร์เกสได้เสนอว่าในแต่ละโซนก็จะมีกรเจริญเติบโตในลักษณะที่เป็นรัศมีออกจากศูนย์กลางของเมือง และรุกรานเข้าไปในเขตของโซนที่อยู่ถัดไป ตามรูปแบบของกระบวนการบุกรุก การครอบครองและการสืบทอดอำนาจต่อ เบอร์เกสและนักสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ชิคาโกได้ให้ความสำคัญของพื้นที่ในเขตโซนที่ 2 ที่สภาพแวดล้อมทางสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากถูกรุกรานด้วยธุรกิจและอุตสาหกรรมจากพื้นที่จุดศูนย์กลางของเมือง ทำให้ประชาชนที่มีฐานะปานกลางหรือดีจะอพยพไปอาศัยอยู่ในโซนถัดไป (โซนที่3) เป็นเหตุให้พื้นที่บริเวณนี้ถูกทิ้งให้รกร้างเปล่า หรือไม่ก็เป็นเขตพื้นที่มีค่าเช่าที่พักอาศัยถูกมาก ทำให้ดึงดูดหรือชักจูงให้คนต่างด้าวหรือคนชนบทที่เพิ่งอพยพมาอยู่ในใหม่มาอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่นี้ของเมือง ซึ่งรวมทั้งประชาชนที่มีรายได้ต่ำจะอาศัยอยู่บริเวณนี้ด้วย ดังนั้นชุมชนในเขตโซนที่ 2 จึงมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและมีคนหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ด้วยกัน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใน ชุมชนต่ำมาก ส่งผลให้กลไกหรือขนบธรรมเนียมที่ควบคุมความประพฤติของคนในชุมชนนั้นต่ำมากหรือแทบจะไม่มีเลย จึงเชื่อกันว่าชุมชนในโซนที่ 2 จะเปลี่ยนเป็นชุมชนที่มีลักษณะ

เป็นสังคมที่ไร้ระเบียบมากขึ้น และจะมีปัญหาทางสังคมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนตลอดจนอาชญากรรมของคนในชุมชนมากที่สุดในเมือง

นวลจันทร์ ทศนชัยกุล (2540 : 106) กล่าวว่า ผู้ที่สนใจศึกษาเขตที่เด็กและ เยาวชนกระทำผิด ซึ่งเป็นศิษย์ของ เบอร์เกอร์ส (Burgess) คือ ชอร์ (Shaw) โดยกล่าวว่าเขาได้ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่ในงานในปี ค.ศ. 1929 โดยศึกษาเน้นที่เด็กและเยาวชน สาระสำคัญในแนวคิดของเขาสรุปได้ดังนี้

อัตราการเกิดพฤติกรรมการณ์โรงเรียน การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และการประกอบอาชญากรรมจะมีมากที่สุดตรงจุดที่ใกล้ศูนย์กลางของเมือง

บริเวณที่มีอัตราการหนีโรงเรียนสูง บริเวณนั้นจะมีอัตราการกระทำผิดของเยาวชนและอาชญากรรมสูงด้วย

สถิติการเกิดและการกระทำผิด จะมีสูงสุดในแหล่งที่มีความเสื่อมโทรมทางกายภาพและจำนวนประชากรค่อนข้างลดลง

อัตราการกระทำผิดความผิดซ้ำและอัตราการพิจารณาคดีในศาลซ้ำ ก็สอดคล้องกับเขตที่มีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

เขตที่มีการกระทำผิดความผิดทั้งหลาย จะมีลักษณะเป็นแหล่งอาชญากรรมไม่ต่ำกว่า 30 ปี

ความคิดของ ชอร์ อธิบายการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอย่างชัดเจนและการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน เช่น การหนีโรงเรียน การกระทำผิด และการกระทำผิดซ้ำรวมตลอดถึงการพิจารณาคดีของศาลด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วลักษณะนิเวศวิทยาตามความคิดของ ชอร์ ได้แก่ จังหวัดที่มีความเจริญทุกๆด้านเช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ พัทยา ภูเก็ต สงขลาและนครราชสีมา เป็นต้น

ในการแบ่งเขตการกระทำผิดหรือการก่ออาชญากรรมนั้น มีนักอาชญาวิทยามีทัศนะหลากหลายและแบ่งพื้นที่โดยแสดงความสัมพันธ์ให้เห็นถึงเขตแดนและสภาพแวดล้อมว่ามีอิทธิพลอย่างไรต่อการกระทำผิด ซึ่ง ทัฟและอิงแลนด์ (Taff and England 1964 : 116-167 อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2540 : 107) ได้แบ่งเป็นเขตดังนี้

เขตที่มีความยากจน ประชาชนอยู่กันอย่างธรรมดาไม่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งอื่นๆ ไม่มีความสลับซับซ้อน

ชุมชนแออัด เขตที่มีความยากจนและสลับซับซ้อน เนื่องจากมีคนอพยพมาจากเขตต่างๆและได้รับอิทธิพลจากสิ่งอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง ลักษณะของสลัมแออัด ขอยแคบสกปรก ไม่เป็นระเบียบ คนอยู่อย่างแออัดแบบตัวใครตัวมัน สภาพชีวิตของแต่ละครอบครัวมี

ลักษณะแตกแยก ขาดความอบอุ่นสามัคคีกัน บางคนไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต ขาดที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยว

เขตที่ถูกตัดขาดจากสังคมที่มีจารีตประเพณีอันดีงาม เนื่องจากมีอุปสรรคทางด้านกายภาพหรือภูมิประเทศเช่น ถนน คลอง แม่น้ำมาขวางกั้น และเป็นเขตที่มีการต่อสู้ขัดแย้งในทางวัฒนธรรม ด้วยเหตุที่มีพื้นที่เล็ก แคบ และมีความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมต่างๆ เขตที่มีลักษณะเช่นนี้จึงเป็นแหล่งอาชญากรรมได้ (Cultural Conflict)

เขตที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เพียงกลุ่มเดียว (Minority Group) ความจริงเป็นการง่ายที่สังคมจะควบคุมชนกลุ่มน้อยให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบเรียบร้อย แต่อาชญากรรมเกิดในเขตนี้เนื่องจากว่าชนกลุ่มน้อยนี้ มีค่านิยมและพฤติกรรมที่เป็นการกระทำความผิด ซึ่งก็จะคิดและเชื่อในค่านิยมเหมือนกัน

เขตแหล่งอบายมุข ความชั่วร้ายในด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมและผิดกฎหมายของบ้านเมือง เช่น เป็นแหล่งการพนันนานาชนิด โสเภณี การค้าขายของผิดกฎหมาย ยาเสพติด เป็นศูนย์กลางการละเมิดกฎหมาย มีผู้ทรงอิทธิพล มีอำนาจเหนือกฎหมาย มีการทุจริตคอร์ปชั่นของข้าราชการและนักการเมือง มีการคุ้มกันจากตำรวจเพื่อการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมาย

สรุปได้ว่าทฤษฎีมนุษย์นิเวศวิทยาสามารถนำมาอธิบายสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในด้านเขตชุมชนที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของเด็กและเยาวชนว่ามีผลต่อการแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้ ทั้งทางด้านการอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ในเขตแหล่งอบายมุข ในเขตที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็วและตลอดเวลาและเขตที่ขาดกลไกหรือขนบธรรมเนียมทางสังคมมาควบคุมสมาชิกในสังคม

2.3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม (Social Process Theories)

2.3.2.1 ทฤษฎีว่าด้วยการสมาคมที่แตกต่าง (Theory of Differential Association)

เอ็ดวิน เฮซ ซูเธอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland 1955 : อ้างถึงใน สุชา จันทน์เอม,2542 : 11) กล่าวว่า อัตราส่วนของการกระทำผิดมากน้อยเพียงใดนั้น เป็นผลมาจากลักษณะของการคบค้าสมาคมระหว่างบุคคลในกลุ่มและการที่บุคคลเรียนรู้จากกลุ่ม การที่บุคคลคบหาสมาคมกันในกลุ่ม ทำให้บุคคลรับเอาค่านิยมและพฤติกรรมของบุคคลอื่นมาถือปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมที่ผิดหรือไม่ผิดนั้น ขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของการติดต่อสัมพันธ์ ความถี่ ช่วงเวลา และความเข้มข้นในการสมาคมของวัยรุ่นเป็นตัวแปรสำคัญในการส่งผลต่อการ

กระทำผิด หมายความว่า ถ้าวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดถี่หรือบ่อยๆ และอยู่ในช่วงเวลานาน โอกาสที่วัยรุ่นนี้จะกระทำผิดไปด้วยมีมาก นอกจากนี้ถ้าวัยรุ่นนั้นมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดในช่วงต้นๆของชีวิต พฤติกรรมการกระทำผิดจะเกิดขึ้นและติดตัวไปจนตลอดชีวิต ในด้านความเข้มข้นหมายถึง แหล่งที่เป็นแบบแผนของการกระทำผิดเป็นที่ถาวรมากน้อยเพียงใดต่อวัยรุ่นและวัยรุ่นมีปฏิกิริยาทางอารมณ์สัมพันธ์กับการสมาคมนั้นเพียงไร ถ้าเข้มข้นมากโอกาสที่เด็กจะยอมรับและปฏิบัติตามแบบแผนก็เกิดขึ้นได้มาก

สุดสงวน สุธีสร (2541 : 64-65) ได้สรุปทฤษฎีนี้ไว้เป็นข้อๆ ดังนี้

พฤติกรรมทางอาชญากรสามารถเรียนรู้กันได้

พฤติกรรมทางอาชญากรสามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลอื่นโดยกระบวนการติดต่อสื่อสาร ทั้งทางด้านภาษาและท่าทาง

หลักการสำคัญของการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้มีการติดต่ออย่างใกล้ชิดภายในกลุ่ม

การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากร จะประกอบด้วยเทคนิคในการประกอบอาชญากรรม และค่านิยม ทศนคติ แรงบันดาลใจ และแรงขับเคลื่อนภายใน

มีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้จากข้อกำหนดที่มีปรากฏอยู่ในกฎหมายว่าข้อใดควรเคารพ ปฏิบัติตาม และข้อใดควรละเมิด

หลักสำคัญของทฤษฎีการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่แตกต่างนี้คือ การที่คนจะกลายมาเป็นผู้กระทำผิดนั้น เนื่องจากมีแนวโน้มในการที่จะเชื่อที่จะละเมิดกฎหมายมากกว่าเคารพ

ความสัมพันธ์ของความแตกต่าง หมายถึง ความแตกต่างในช่วงระยะเวลา ความสม่ำเสมอ และลำดับเหตุการณ์ที่จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับความประพฤติทางอาชญากร หรือความประพฤติที่เป็นปฏิปักษ์ต่ออาชญากร

กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรนั้น จะประกอบด้วยกลไกต่างๆ เช่นเดียวกับกระบวนการเรียนรู้เรื่องอื่นๆ

การจะอธิบายผลของการมีพฤติกรรมอาชญากรว่าเป็นการแสดงถึงความต้องการและค่านิยมต่างๆไป ไม่สามารถอธิบายกับพฤติกรรมปกติที่มีความต้องการเหมือนกันได้

โดยสรุป ทฤษฎีว่าด้วยการสมาคมที่แตกต่าง ของ ซูเธอร์แลนด์ (Sutherland) ต้องการเสนอว่าสาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้วัยรุ่นกระทำผิดคือการที่วัยรุ่นนั้นมีการสมาคมกับกลุ่มคนที่กระทำผิด ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้กระทำผิดคือ ผู้ที่มีการสมาคมกับกลุ่มที่ต่อต้านการกระทำผิด

2.3.2.2 ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social Bonding Theory)

เฮอริชชี (Hirschi 1961 : อ้างถึงในพรชัย ชันดีและคณะ, 2543 : 129-130) กล่าวว่าบุคคลที่มีความผูกพันกับองค์กรหรือกลุ่มสังคมซึ่งได้แก่ครอบครัว โรงเรียนและเพื่อนฝูง มักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ประกอบอาชญากรรม หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือพันธะทางสังคมหรือความผูกพันกับสังคม (Social Bond) แบ่งออกเป็น 4 ประการคือ

ความผูกพัน (Attachment) หมายความว่า การที่บุคคลมีความผูกพันหรือความรักใคร่กับบุคคลอื่นหรือมีความสนใจกับความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอื่น ซึ่งความผูกพันนี้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลมีการพัฒนาการยอมรับค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม ส่งผลให้บุคคลสร้างความรู้สึกรู้สึกหรือสามัญสำนึกที่จะควบคุมตนเองให้เป็นบุคคลที่ดีในสังคม ดังนั้นความผูกพันจึงเป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์หรือด้านความรักของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม

ข้อผูกมัด (Commitment) หมายความว่า การที่บุคคลถูกผูกมัดกับการดำเนินชีวิตตามทำนองคลองธรรมของสังคม กล่าวคือได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อที่จะประกอบอาชีพโดยสุจริตและเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลไม่อยากกระทำความผิดกฎหมาย เนื่องจากจะเป็นการเสี่ยงต่อการสูญเสียความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นข้อผูกพันจึงเป็นองค์ประกอบด้านความมีเหตุมีผลของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม

การเข้าร่วม (Involvement) หมายความว่า การที่บุคคลได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของสังคมเป็นเหตุให้บุคคลถูกจำกัดเวลาที่จะไปประกอบอาชญากรรม เนื่องจากเวลาส่วนมากได้ถูกใช้ให้หมดไปกับกิจกรรมของสังคม ดังนั้นการเข้าร่วมถือว่าเป็นองค์ประกอบด้านกิจกรรมของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม

ความเชื่อ (Belief) หมายความว่า ระดับความเชื่อถือที่บุคคลมีต่อค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม หากบุคคลมีระดับความเชื่อต่อค่านิยมและบรรทัดฐานในสังคมสูง ก็จะมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำความผิดกฎระเบียบของสังคม ดังนั้นความเชื่อจึงเป็นองค์ประกอบด้านจริยธรรมของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม

สรุปได้ว่าทฤษฎีพันธะทางสังคมสามารถนำมาอธิบายการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในแง่มุมของความสัมพันธ์ของครอบครัว โรงเรียน และสังคม ถ้าเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันดังกล่าวแล้วก็จะทำให้โอกาสในการกระทำผิดก็จะลดน้อยลงได้

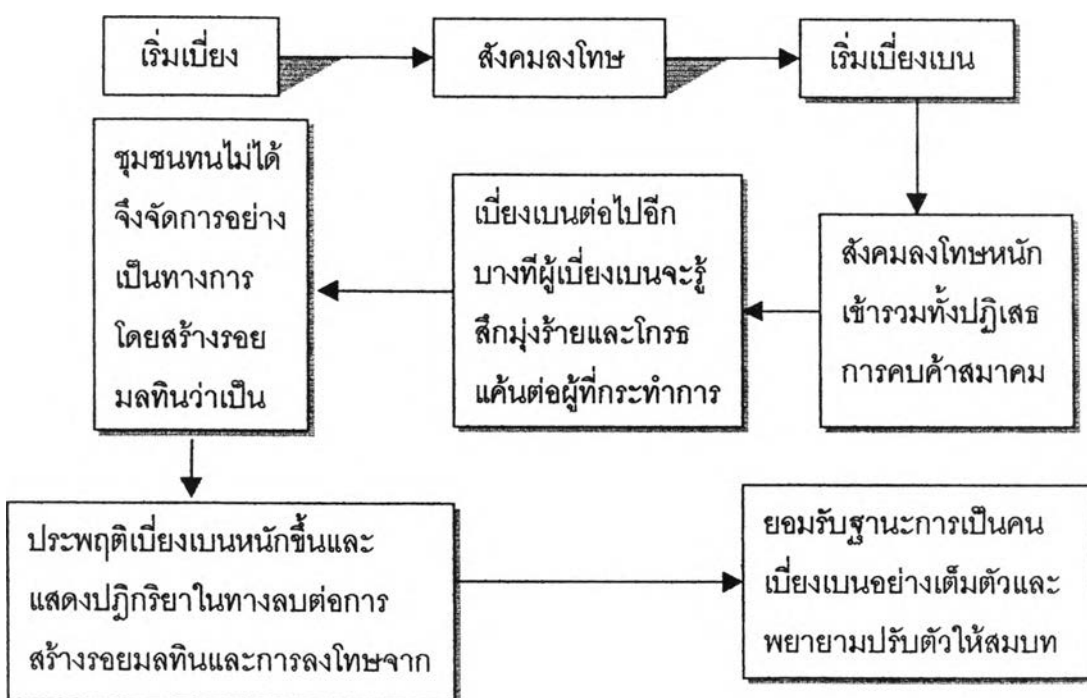
2.3.2.3 ทฤษฎีประทับตรา(Labeling Theory)ของเอ็ดวิน เลมาส และเบ็คเกอร์(Edwin Lemert and Becker)

สุพัตรา สุภาพ (2535ช : 10) กล่าวว่าแนวทัศนคติในการประทับตรา (Labeling Perspective) มีสาระสำคัญคือ การกระทำผิดเกิดขึ้นเพราะสังคมเป็นผู้ประทับตรา การประทับตรานั้นจะเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดครั้งแรกและผู้กระทำผิดได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานอื่นๆในสังคม สถาบันเหล่านี้เป็นผู้กำหนดว่าเขามีพฤติกรรมเป็นอาชญากร เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้กระทำผิดก็ยอมรับการประทับตราและเริ่มกำหนดทิศทางแห่งความประพฤติของตนในอนาคตให้สอดคล้องกับการรับรู้ของสังคม โดยนัยนี้อาชญากรรมหรือการกระทำผิดจึงเกิดขึ้นเพราะปฏิกิริยาระหว่างบุคคลกับสังคม

ทฤษฎีประทับตรามีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ เพราะเมื่อผู้กระทำผิดถูกจับแล้วหลังจากนั้นผู้กระทำผิดต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นผู้ตัดสินว่ามีความผิดจริงหรือไม่ หากผิดจริงก็จะได้รับการลงโทษตามกฎหมายนั่นคือ ผู้กระทำผิดได้ถูกประทับตราแล้ว เมื่อเด็กและเยาวชนที่ถูกศาลพิพากษาให้อยู่ในสถานฝึกอบรม เมื่อออกจากสถานฝึกอบรมมาแล้วมักจะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม สังคมจะไม่เชื่อถือและไม่ไว้วางใจ จึงทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้หวนกลับไปมีพฤติกรรมเช่นเดิมอีกซึ่ง

เลมาส (Lemert 1968:24) ได้ชี้ให้เห็นถึงวงจรของกระบวนการประทับตรา ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงพฤติกรรมวงจรของกระบวนการประทับตรา

เบ็คเกอร์ (Becker 1963 : 9) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีประทับ ตีตราไว้ว่า กลุ่มสังคม ได้สร้างความเบี่ยงเบนขึ้นมาโดยสร้างกฎเกณฑ์ การละเมิดกฎเกณฑ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความเบี่ยงเบนโดยใช้กฎเกณฑ์เหล่านั้นต่อบุคคลที่มีพฤติกรรมละเมิดดังกล่าวและประทับตราพวกเขาเป็นคนนอกคอก (Outsiders) จากจุดยืนนี้ความเบี่ยงเบนจึงไม่ใช่ลักษณะของการกระทำที่บุคคลกระทำ แต่เป็นผลตามมาของการใช้กฎเกณฑ์หรือการลงโทษของคนอื่น ๆ ที่มีต่อการกระทำผิด ผู้ที่เบี่ยงเบนก็คือบุคคลผู้ซึ่งการประทับตราถูกใช้เป็นผลสำเร็จ ดังนั้นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนก็คือ พฤติกรรมที่คนอื่นประทับตรา

เบ็คเกอร์ (Becker 1963 : 193) เชื่อว่าการเบี่ยงเบนไม่เกี่ยวกับคุณภาพของ พฤติกรรม แต่เกี่ยวข้องกับผลจากปฏิกิริยาตอบโต้จากสังคม โดยได้อธิบายไว้ว่า การปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งราวกับเขาเป็นผู้เบี่ยงเบนไปเสียทุกอย่าง ทั้งๆที่เขาเบี่ยงเบนไปบางสิ่งบางอย่าง ก่อให้เกิดการทํานายที่บรรลุได้ในตัวเอง การปฏิบัติอย่างนั้นก่อให้เกิดกลไกในหลายๆอย่างรวมกัน ผลักดันให้เขากลายเป็นคนที่มีความผิดปกติตรงกันข้ามที่วาดไว้ หลังจากที่ถูกรับรู้ ระบุว่าเป็นคนเบี่ยงเบนแล้วคนที่ตกอยู่ในฐานะเช่นนั้นก็มักจะถูกตัดขาดออกจากความสัมพันธ์ทางสังคมกับกลุ่ม ผลเมืองดีที่เคยมีมาแต่ก่อนเมื่อถูกจับกุม เขาจะได้รับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการที่คนอื่นเชื่อว่าทำไมเขาจึงเป็นเช่นนั้นและการปฏิบัติเช่นนั้นเอง อาจทำให้เขาเบี่ยงเบนมากยิ่งขึ้นไปอีกในภายหลัง

สรุปได้ว่าทฤษฎีประทับตราสามารถนำมาอธิบายการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในด้านการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนภายหลังจากที่ได้กระทำผิดในครั้งแรกและถูกศาลสั่งให้เข้ารับการฝึกและอบรมในสถานฝึกและอบรมและภายหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวให้กลับเข้าสู่สังคมภายนอก ว่าปฏิกิริยาตอบโต้จากสังคมเหล่านั้นสามารถผลักดันให้เขาเหล่านั้นกระทำผิดซ้ำได้อีกมากน้อยเพียงใด

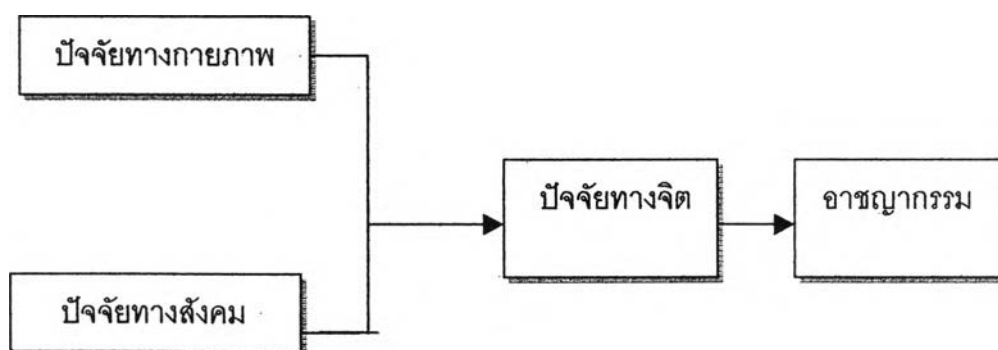
2.3.2.4 ทฤษฎีหลายสาเหตุ (The Multiple of Causality)

หลักของทฤษฎีนี้มีว่าปัจจัยที่จะทำให้เกิดอาชญากรรมนั้นประกอบขึ้นหลายอย่างและปัจจัยเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กับอาชญากรรม หรือการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งมีแนวคิดของคนสำคัญคือ

แมนไฮม์ (Mannheim อ้างถึงใน อัจฉนพ ชูบำรุง, 2527ข : 113) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดอาชญากรรมคือ ปัจจัยทางกายภาพ (Physical Factors) และปัจจัยทางสังคม (Social Factors) ปัจจัยสองด้านนี้ส่งผ่านไปยังจิตใจทางจิตใจ (Mental

Factors) ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมจะก่อให้เกิดอาชญากรรมก็ต่อเมื่อจิตใจเอื้ออำนวยให้เป็นไป กล่าวคือมีความต้องการหรือแรงจูงใจที่จะกระทำเช่นนั้น แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าลักษณะของจิตใจจะเป็นตัวแปรที่เด่นชัดเหมือนปัจจัยอื่น หากความกดดันของปัจจัยอื่นแรงมาก และมีเชื้อของความต้องการทางจิตใจแม้เพียงนิดเดียวก็อาจนำไปสู่การกระทำผิดได้ อย่างไรก็ดีขอให้เข้าใจว่าถ้าขาดความต้องการทางจิตใจแล้วอาชญากรรมก็จะไม่เกิด อีกนัยหนึ่งหากความต้องการทางจิตใจมีมาก แม้จะไม่มีปัจจัยอื่นก็อาจนำไปสู่การเกิดอาชญากรรมได้ เขายังยืนยันว่าทฤษฎีของเขาสอดคล้องกับทฤษฎีหลายสาเหตุในบางเรื่อง และชี้ให้เห็นว่าปัจจัยจะกลายเป็นสาเหตุก็ต่อเมื่อปัจจัยนั้นเป็นแรงจูงใจให้เกิดอาชญากรรม แนวคิดของแมนไฮม์แสดงดังแผนภูมิที่ 4 ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 แสดงแนวคิดของแมนไฮม์ (Mannheim)

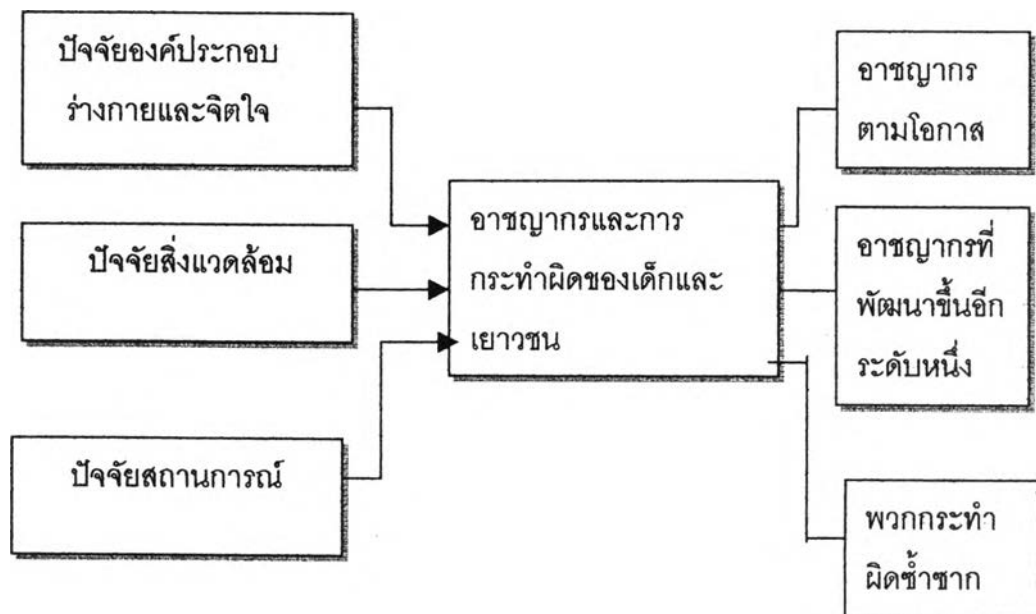

กิบบอนส์ (Gibbons) ได้สร้างทฤษฎีหลายสาเหตุขึ้นมาโดยแบ่งสาเหตุสำคัญไว้ 3 ประการด้วยกันคือ สาเหตุที่เป็นพื้นฐานของการเกิดอาชญากรรม (Root Causes) ตัวอย่างเช่น ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว สภาพไร้กฎหมายหรือไร้ระเบียบในสังคม ความไม่มั่นคงในทางเศรษฐกิจ สาเหตุแทรกซ้อน (Intervening Variables) ได้แก่ ประสบการณ์ภายในครอบครัว การมีสัมพันธกับคนชั่ว การยึดวัฒนธรรมรองที่มุ่งส่งเสริมการกระทำผิด ปัจจัยหนุน (Precipitating Factors) เช่น บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลประกอบกับสถานการณ์หรือโอกาสอำนวย สาเหตุทั้งสามประการนี้ เมื่อรวมกันแล้วก็ทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้นได้หากมีแรงพอ

เวสต์ตันและเวลล์ (Weston and Wells) ได้ตั้งทฤษฎีหลายสาเหตุขึ้นมาโดยแยกปัจจัยสำคัญไว้สามประการคือ ปัจจัยความบกพร่องขององค์ประกอบของร่างกายคนเรา ซึ่งหมายรวมถึงสภาพบกพร่องของจิตใจด้วย ปัจจัยอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม และปัจจัยสถาน

การณ์ในขณะนั้น ทั้งสามประการนี้รวมตัวกันในระดับหนึ่งจะทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้นได้ และอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะเป็นอาชญากรรมตามโอกาส อาชญากรรมที่พัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง และอาชญากรรมที่กระทำผิดซ้ำซาก มีคนหลายคนประกอบอาชญากรรม เพราะมีปัจจัยเพียงอย่างเดียว บางคนกระทำความผิดเพราะมีปัจจัยหลายปัจจัย และเรื่องของปัจจัยนี้มีอาจจัดระดับได้ว่าปัจจัยใดสำคัญกว่ากัน คนแต่ละคนหรือกลุ่มคนแต่ละกลุ่ม หรือหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ประพฤติผิดโดยปัจจัยเพียงอย่างเดียวหรือหลายอย่างก็ได้ กล่าวโดยสรุป อาชญากรรมเกิดขึ้นเพราะปัจจัยหนึ่งปัจจัยใดหรือปัจจัยหลายๆอย่าง ทฤษฎีหลายสาเหตุของเวสต์ตัน และเวลล์ (Weston and Wells) จะเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 5 แสดงแนวคิดของเวสต์ตัน และเวลล์ (Weston and Wells)

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว

2.4.1 ความหมายของครอบครัว

สุพิศรา สุภาพ (2541ก : 65) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุด เป็นหน่วยของสังคมที่มีความสัมพันธ์และความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เป็นสถาบันที่มีความคงทนที่สุด และยังไม่เคยปรากฏว่าสังคมมนุษย์ใดไม่มีสถาบันครอบครัวปรากฏอยู่ เพราะ

มนุษย์ทุกคนจะต้องอยู่ในสถาบันนี้ เนื่องจากเป็นสังคมกลุ่มแรกที่เรจะต้องเผชิญตั้งแต่แรกเกิด เติบโตในครอบครัว ครอบครัวจะให้ตำแหน่ง ชื่อ และสกุล ซึ่งเป็นเครื่องบอกสถานภาพ และบทบาทในสังคมที่เรามีส่วนร่วมด้วย ตลอดจนกำหนดสิทธิและหน้าที่ที่สมาชิกมีต่อกันและต่อสังคม

เฮอ์บิว (Hoebel . 1966 อ้างถึงในประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาติ, 2535 : 52)

ให้ความหมายของครอบครัวว่าหมายถึง ครอบครัวเป็นกลุ่มคนอันประกอบด้วยคู่สมรสและบุตรของพวกเขา

เบอร์เกอร์ และล็อก (Burgess and Locke อ้างถึงในสุพัตรา สุภาพ, 2541ก : 65-66) ได้ให้คำจำกัดความของครอบครัวว่าจะต้องมีลักษณะสำคัญ 4 ประการดังต่อไปนี้

ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลที่มาวมกันโดยการสมรส หรือความผูกพันทางสายโลหิตหรือการมีบุตรบุญธรรม การสมรสแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ส่วนความผูกพันทางสายโลหิตคือความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก รวมทั้งบุตรบุญธรรมด้วย

สมาชิกของครอบครัวเหล่านี้อยู่รวมกันภายในครัวเรือนเดียวกัน หรือบางครั้งก็แยกกันไปอยู่ต่างหาก สมัยโบราณ ครัวเรือนหนึ่งจะมีสมาชิก3-4-5 ชั่วอายุคน ปัจจุบันครัวเรือน (โดยเฉพาะในประเทศพัฒนา)จะมีขนาดเล็ก ประกอบด้วยสามีภรรยาและลูกหนึ่งหรือสองสามคนขึ้นไปหรือไม่มีเลย

ครอบครัวเป็นหน่วยของการติดต่อโต้ตอบระหว่างบุคคล เช่น สามีภรรยา พ่อแม่ ลูก พี่น้อง โดยสังคมแต่ละแห่งจะกำหนดบทบาทของแต่ละครอบครัวไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับประเพณีของแต่ละแห่ง ซึ่งหมายความว่าไม่ใช่เพียงต่างคนต่างกิน ต่างคนต่างอยู่ แต่ต่างคนต่างมีปฏิกริยาเชิงสัมพันธ์ต่อกัน เช่น รักกัน เอาใจใส่กัน ส่งสอนกัน จิตใจผูกพันกัน เป็นต้น

ครอบครัวถ่ายทอดรักษาวัฒนธรรม สมาชิกจะถ่ายทอดและรับแบบของความประพฤติในการปฏิบัติต่อกัน เช่น ระหว่างสามี ภรรยา และลูก และเมื่อผสมผสานกับวัฒนธรรมที่นอกเหนือไปจากครอบครัวก็จะได้แบบของความประพฤติที่สมาชิก ปฏิบัติต่อกันและต่อผู้อื่น

เมอร์ด็อก (Murdock 1949 อ้างถึงในประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาติ, 2535 : 52)

กล่าวว่าครอบครัวหมายถึงกลุ่มของสังคมที่มีลักษณะสำคัญอันประกอบไปด้วย การมีที่อยู่อาศัยร่วมกัน การร่วมมือกันทางเศรษฐกิจและการทำหน้าที่ผลิตชาติพันธุ์มนุษย์ ครอบครัวต้องประกอบด้วยมนุษย์ที่เป็นผู้ใหญ่ทั้งเพศชายและเพศหญิง และอย่างน้อยต้องมีคู่หนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางเพศต่อกันโดยการยอมรับของสังคมและชายหญิงคู่ดังกล่าวจะมีบุตรหนึ่งคนหรือมากกว่าอยู่ด้วย จะเป็นบุตรโดยสายโลหิตหรือบุตรบุญธรรมก็ได้

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2542ข : 32) กล่าวว่า การที่เด็กถูกอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่มีตัวแบบทางจริยธรรมเบี่ยงเบน หรืออยู่ในครอบครัวที่มีมาตรฐานทางศีลธรรมต่ำ (Immoral standard) คือ บิดามารดาไม่ค่อยมีศีลธรรมหรือมีมาตรฐานในทางศีลธรรมต่ำโดยเฉพาะทัศนคติเชิงบวกของบิดามารดาที่มีต่อสิ่งผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรม จะมีส่วนหล่อหลอมขัดเกลาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ไปตามครอบครัว เช่น บิดามารดาที่เห็นว่าการขโมย การทุจริต การทำร้ายร่างกายผู้อื่น การเป็นนักเลงอันธพาล ฯลฯ เป็นเรื่องธรรมดา หรือถ้าบิดามารดาประพฤติตนผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรมทำตัวอย่างไม่ดีให้เด็กเห็น เด็กจะมีทัศนคติและค่านิยมไปในทำนองเดียวกัน คือเห็นดีเห็นงาม เห็นผิดเป็นชอบไปด้วย หรือกรณีที่จำแบบอย่างจากตัวอย่างที่ไม่ดีมาจากนอกบ้าน และบิดามารดาก็ชอบเมาสุราอาละวาด หรือมีอาชีพผิดกฎหมาย มารดาชอบเล่นการพนัน ฯลฯ เด็กก็จะเห็นผิดเป็นชอบ เห็นว่าถูกต้องดีงามไปด้วย หรืออาจรู้สึกไม่เคารพนับถือบิดามารดา เพราะประพฤติตนไม่ดีเหมือนคนที่ตนดูถูก เกิดความขัดแย้ง สับสนในจิตใจ นำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายได้

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2540 : 72) กล่าวว่าลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครอบครัวในปัจจุบันมีลักษณะดังนี้

มีความเห็นห่าง ไม่ใกล้ชิด ไม่ผูกพัน สืบเนื่องมาจากสภาพของพ่อแม่ที่ต้องออกไปทำมาหากินด้วยกันทั้งคู่ เลยมีเวลาอยู่ในบ้านร่วมกันน้อย

เมื่อเด็กและพ่อแม่ไม่ผูกพันกันใกล้ชิดเท่าที่ควร จึงทำให้เด็กอยู่บ้านไม่ติด ชอบออกไปเที่ยวนอกบ้าน ไปค้างคืนที่บ้านเพื่อน

เด็กเกิดความรู้สึกไม่รักบ้าน ไม่รักครอบครัว ไม่รักพ่อแม่ ฉะนั้นเด็กหลายคนจึงหาทางออกอื่นๆ เช่น หนีออกจากบ้าน เสพยาเสพติด และตั้งครรภก่อนเวลาอันควร เป็นต้น

สรุปแล้วครอบครัวหมายถึง กลุ่มบุคคลที่มารวมกันโดยการสมรส โดยสายโลหิต หรือโดยการรับเลี้ยงดู มีการก่อตั้งขึ้นเป็นครอบครัว มีปฏิกิริยาโต้ตอบซึ่งกันและกันในฐานะที่เป็นสามีและภรรยา เป็นพ่อและแม่ เป็นลูกชายลูกสาว เป็นพี่เป็นน้อง โดยการรักษาวินัยธรรมเดิมและอาจจะมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่เพิ่มเติมก็ได้

2.4.2 ประเภทของครอบครัว

เมอร์ด็อก (Murdock อ้างถึงในสุพัตรา สุภาพ, 2541ก : 66-67) แบ่งครอบครัวเป็น 3 แบบคือ

ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วย สามี ภรรยา และลูก (ลูกนี้อาจจะเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้) เป็นครอบครัวที่มีความสำคัญอย่างใกล้ชิดที่สุด ซึ่งจะพบเห็นทั่วไปและมีแนวโน้มจะมีครอบครัวแบบนี้มากขึ้น เนื่องจากเหตุผลทางเศรษฐกิจ เพราะการมีครอบครัวใหญ่เป็นการสิ้นเปลือง โดยเฉพาะสภาพสังคมปัจจุบันที่ค่าครองชีพสูงชัน นอกจากนี้ครอบครัวแบบนี้ยังมีความเป็นอิสระ แต่ก็ห่างเหินจากญาติพี่น้อง อาจทำให้เกิดความวุ่นวายและขาดความอบอุ่นได้

ครอบครัวขยาย (Extended family) เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยว Nuclear family และญาติพี่น้อง (เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า อา น้า เป็นต้น) อาจจะอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน หรือเขตบ้านเดียวกัน โดยอาจจะปลูกอยู่ใกล้เคียงกัน แม้จะสมรสแล้วก็ตาม เช่น อาจเป็นแบบคน 3 ชั่วอายุคนอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกันหรืออยู่ในบริเวณเดียวกัน โดยมีพี่น้องที่สมรสแล้วหลายคู่ คือ ทั้งคู่สมรสและลูก รวมทั้ง ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่ด้วยกัน ครอบครัวดังกล่าวจึงอาจมีถึง 20 คน และญาติพี่น้องก็มีหน้าที่ช่วยเหลือดูแลกัน เป็นครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น แต่ขาดความเป็นอิสระเพราะสมาชิกอาวุโสสูงสุดจะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เช่นอาจจะเป็นคุณปู่ คุณตา ก็ได้ ทำหน้าที่ควบคุมดูแลความทุกข์สุขของสมาชิกในครัวเรือน เป็นระบบที่ญาติพี่น้องมีความรักใคร่ผูกพันกันมาก ครอบครัวแบบนี้จะพบมากในสังคมเกษตรกรรม เช่น จีน อินเดีย เป็นต้น

Polygamous family ประกอบด้วยสามีหนึ่งภรรยาหลายคน ครอบครัวแบบนี้จึงเป็นครอบครัวเดี่ยว 2 ครอบครัวหรือมากกว่าที่มีสามีและพ่อร่วมกัน เช่น สังคมจีน อิสลาม นักร เป็นต้น

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2541ก :47-48) กล่าวว่ามนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่นในแง่ที่ต้องได้รับการขัดเกลาอบรมสั่งสอนตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นกระบวนการเรียนรู้กฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมหนึ่งที่กำหนดไว้ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เพื่อให้บุคคลนั้นได้มีแบบแผนของพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์แก่กลุ่ม และสามารถดำรงอยู่ร่วมกับกลุ่มได้อย่างเป็นระเบียบ การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มนุษย์ในสังคมหนึ่งๆได้เรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนที่กลุ่มหนึ่งๆกำหนดหรือวางไว้ เพื่อเป็นแบบแผนของการปฏิบัติต่อกัน และให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง

งามพิศ สัตย์สงวน (2538 : 70) ได้กล่าวถึงการขัดเกลาทางสังคมว่า โดยทั่วไปทารกจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้ ต้องมีชีวิตและเติบโตในสังคมมนุษย์เท่านั้น มนุษย์

เป็นสัตว์ที่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นเพื่อให้มีชีวิตและเพื่อเจริญเติบโตต่อไปมากกว่าสัตว์อื่นทั้งหมด เพราะทารกหาอาหารกินเองไม่ได้ ยืนไม่ได้ ช่วยตัวเองไม่ได้และไม่สามารถบังคับให้ผู้ใหญ่ให้ตอบสนองความต้องการได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะช่วยตัวเองไม่ได้ แต่ทารกมนุษย์ไม่ได้เป็นเหมือนกระดาศที่ว่างเปล่า ที่วัฒนธรรมจะเขียนแบบแผนลงไป หรือเป็นเหมือนดินเหนียวที่วัฒนธรรมจะกดลงเป็นรูปอะไรก็ได้ ทั้งนี้เพราะทารกมนุษย์และเด็ก ๆ จะเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นในวัฒนธรรมของพวกเขา สมอและประสาทของมนุษย์ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนอื่น ๆ เพื่อการเรียนรู้และเพื่อปรับตัวให้เข้ากับกฎข้อบังคับของระบบวัฒนธรรมที่เฉพาะ นอกจากนั้นปัจเจกชนแต่ละคนจะนำลักษณะกรรมพันธุ์ที่เฉพาะของตนเข้าสู่กระบวนการขัดเกลาทางสังคมด้วย การกลายเป็นคนๆหนึ่งจึงเป็นผลของการกระทำที่ซับซ้อนระหว่างศักยภาพที่จะเรียนรู้ของมนุษย์ ประเพณีการเลี้ยงดูทารกและเด็ก ๆ ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป การถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์และแบบแผนทางวัฒนธรรมต่างๆ

2.5.1 กระบวนการขัดเกลาทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2541ก :49-50) กล่าวไว้ว่ากระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีดังนี้

การตอบสนองความต้องการในระยะเริ่มแรก (response) เป็นกระบวนการที่บุคคลจะแสดงความต้องการออกมา และคนอื่น ๆ ในสังคมที่ทำหน้าที่นี้จะสนองตอบความต้องการนั้น เป็นการตอบสนองตามระเบียบแบบแผนที่สังคมนั้นๆกำหนดไว้ เช่น เมื่อเด็กทารกหิว (ต้องการ) จะร้อง (แสดงออก) มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูจะให้นมเด็กแตกต่างกันไปตามสภาพของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก เช่นบางครั้งอบครวให้เด็กดื่มนมทุกครั้งที่ยร้อง แต่บางครั้งอบครวให้ตามกำหนดเวลา เป็นการตอบสนองในรูปของการให้เรียนรู้ระเบียบที่สังคมนิยมปฏิบัติ จนกระทั่งโตและแม้แต่การไม่ตอบสนองก็เป็นการขัดเกลาทางสังคมเช่นกัน เช่นเด็กเล็กๆชอบเล่นอุจจาระ ปัสสาวะ ของตนเอง บิดามารดาจะห้ามและไม่ยอมให้ทำเช่นนั้น การไม่ยอมให้ทำตามที่เด็กต้องการ จึงเท่ากับสอนเด็กให้รู้จักปฏิบัติในสิ่งที่สังคมนิยมรับหรือใช้เป็นมาตรฐาน ไม่ใช่ทำตามที่ใจต้องการเสมอ

การรู้จักปรับความต้องการและความสามารถของตนให้เข้ากับกฎเกณฑ์ของสังคม (adaptation) เราต้องยอมรับว่า มนุษย์แต่ละคนมีความสามารถในการรู้ระเบียบกฎเกณฑ์ไม่เท่าเทียมกัน บางคนรับได้ง่าย บางคนรับได้ยาก แม้จะได้รับการอบรมเท่าเทียมกัน เช่นเด็กบางคนสอนไม่นานก็จำได้ แต่เด็กบางคนเท่าไรก็ไม่อาจจะปฏิบัติได้ ผู้ใหญ่จึงต้องยอมรับว่าคนแต่ละคนนั้นต่างกัน จะให้เหมือนกันย่อมจะไม่ได้ จะต้องรู้จักดัดแปลงการอบรมต่างๆให้สอดคล้องหรือเข้ากับความสามารถของแต่ละคน ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเล็กๆน้อยๆเช่น มารยาททางสังคม ก็

คงทำได้ไม่ยาก เช่นการไหว้ ขอบคุน การรู้จักนั่ง เดิน ยืน เป็นต้น แต่ในบางเรื่องซึ่งเป็นเรื่องที่ใหญ่ ออกไปหรือที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดของตนอย่างยิ่ง ก็ยากที่จะประพฤติดตนให้เข้ากับความต้องการของสังคมได้ การขัดเกลาของสังคมจึงไม่บังเกิดผล

การยึดถือสิ่งที่คล้ายกับตนเอง (identification) ความต้องการที่จะทำตัวให้เหมือนกับบุคคลที่ตนต้องการยึดถือเป็นแบบฉบับ เช่น เด็กชายต้องการเลียนแบบพ่อ เพื่อให้แก่เหมือนพ่อ เด็กหญิงต้องการเลียนแบบแม่เพื่อให้ดีเหมือนแม่ เป็นต้น ความรู้สึกร่วมกันกับบุคคลหรือกลุ่มที่ถือว่าเป็นพวกเดียวกับตน เช่น ความรู้สึกเจ็บร้อนแทน เห็นอกเห็นใจ เป็นต้น ความรู้สึกยึดมั่นหลักการหรืออุดมคติบางอย่างอย่างแน่นแฟ้น เช่นความรู้สึกรักชาติ ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การมีปฏิกริยาสัมพันธ์กับคนอื่นในชีวิตของมนุษย์ในระยะเวลานานพอสมควร จะทำให้บุคคลนั้นรู้จักเลือกแบบหรือยึดถือแบบฉบับที่ตนคิดว่ามีส่วนคล้ายกับตน ความรู้สึกเช่นนี้จะเป็แนวทางให้บุคคลรู้จักทำในสิ่งที่สังคมต้องการ แต่ความสำเร็จในการขัดเกลาขึ้นอยู่ที่ว่าจะระเบียบกฎเกณฑ์นั้นๆสอดคล้องหรือเข้ากับความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ความสามารถของเขาได้เพียงใด

2.5.2 วิธีการขัดเกลาทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2541ก :50-51) กล่าวว่าวิธีการขัดเกลาทางสังคมนี้ การขัดเกลาโดยตรง เป็นการขัดเกลาที่ต้องการให้บุคคลปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่กลุ่มสังคมนั้นกำหนดไว้ เป็นการบอกว่สิ่งใดควรหรือไม่ควรกระทำ อะไรผิด อะไรถูก ฯลฯ ซึ่งนับว่ามีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นการชี้ทางและแนะแนวทางในการปฏิบัติต่อบุคคลอย่างจงใจและเจตนา เพื่อให้บุคคลสามารถวางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์หนึ่งๆ การขัดเกลาโดยตรงจะพบเห็นเสมอในหมู่ครอบครัว โรงเรียน และวัด เป็นต้น โดยในการขัดเกลาของครอบครัวได้แก่การอบรมสั่งสอน ชมเชย ดุด่า ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เป็นต้น

การขัดเกลาทางอ้อม เป็นการอบรมที่ไม่ได้บอกกันโดยตรง บุคคลได้รับประสบการณ์หรือประโยชน์จากการสังเกต หรือเรียนรู้จากการกระทำของผู้อื่น เช่น การสังเกตการกระทำของผู้อื่น หรือการได้รับถ่ายทอดอย่างไม่รู้ตัว เป็นต้น

2.5.3 วัยที่จำเป็นต่อการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบุคคลในทุกเพศทุกวัย แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ขอกล่าวถึงวัยที่จำเป็นต่อการขัดเกลาทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2541ก :57-59) ได้แบ่งไว้เป็น 2 วัยคือ

การขัดเกลาในวัยที่ยังเป็นเด็ก (socializing the child) เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กมากที่สุดเพราะเป็นสถาบันแรกที่เด็กได้รับการอบรมสั่งสอน ซึ่งเป็นเรื่องที่พ่อแม่และผู้ปกครองโดยเฉพาะ เช่นตอนที่เด็กยังเป็นทารกเด็กก็ต้องการรับการตอบสนองทางร่างกายและการเอาใจใส่ ความต้องการขั้นมูลฐานคืออาหาร ซึ่งในเรื่องการเลี้ยงดูนี้ก็แตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม เช่นบางครอบครัวให้เด็กดื่มนมแม่จนโตเข้าโรงเรียน บางคนก็ดื่มชั้วระยะเวลาสั้นๆหรือไม่เคยดื่มเลย เป็นต้น เป็นการอบรมแบบแฝงระเบียบวิธีในการตอบสนองความต้องการและการไม่ตอบสนองก็เป็นส่วนหนึ่งในการอบรมเช่นกัน

การอบรมนี้เป็นไปตามระยะเวลาของการเจริญเติบโต ในระยะที่เป็นทารกเด็กมักจะต้องการตอบสนองในเรื่องอาหาร ต้องการดูแลและความรักความอบอุ่น แต่พอโตขึ้นเด็กจะมีอารมณ์แสดงออก รู้จักความรักความเกลียด ความพอใจความไม่พอใจ ผู้ใหญ่จึงต้องมีการเปลี่ยนจากการให้การตอบสนองทางร่างกายมาเป็นการให้การอบรม ให้รู้จักควบคุมอารมณ์ และหัดให้เด็กช่วยเหลือตัวเอง เช่น ให้กินอาหารเอง ให้เรียนรู้การรักษาความสะอาด เพราะการตอบสนองทางกายจะลดความสำคัญลงไปกว่าการตอบสนองทางใจ เป็นการถ่ายทอดสิ่งที่ดีที่ควรให้แก่เด็ก เพราะการที่เด็กจะมีอารมณ์ในแบบโดยอมเกิดจากความสัมพันธ์กับบุคคลที่เด็กใกล้ชิดที่สุดนั่นเอง

สรุปได้ว่าพ่อแม่มีความสำคัญต่อการอบรมสั่งสอนและสุขภาพจิตของเด็กอย่างมากเพราะเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดตัวเด็กที่สุด อารมณ์ที่ปลุกฝังไปในจิตใจเด็กนั้นย่อมอยู่ภายใต้อิทธิพลของอารมณ์ของบุคคลในครอบครัว ถ้าเด็กได้รับการถ่ายทอดเช่นไรเด็กก็จะเป็นไปตามนั้น

การขัดเกลาทางสังคมในระยะที่เป็นวัยรุ่น (socializing the youth) วัยรุ่นเป็นวัยที่ได้ผ่านการอบรมมามากพอที่จะรู้และเข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งการอบรมสั่งสอนก็จะได้จาก ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน เป็นต้น เป็นวัยที่เด็กจะพ้นจากสภาพของความเป็นผู้เยาว์และเริ่มเข้าสู่ภาวะของความเป็นหนุ่มสาว วัยรุ่นจึงเป็นเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งของการเจริญเติบโต เป็น

ระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อที่จะก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว โดยเฉพาะร่างกายจะเปลี่ยนไปมาก มีการแปรปรวนของอารมณ์และจิตใจ ความแปรปรวนของอารมณ์เป็นสาเหตุให้เขามีพฤติกรรมแปลกๆ เช่น รักชอบอะไรก็อาจจะรักจนหลง ชอบจนคลั่งหรือเวลาฟังเพลงที่ชอบอาจร้องกรี๊ดกร๊าด หรือถ้าเกลียดหรือเสียใจก็จะเศร้าโศกจนนอนไม่หลับ เป็นต้น แต่สิ่งที่เพิ่มเติมชัดคือความต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนซึ่งเขาคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับเขา เราจึงมักเห็นว่าวัยรุ่นมักจะทำอะไรตามเพื่อนขึ้นอยู่กับการว่าจะอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ดีหรือไม่ดี นอกจากนี้ยังต้องการความเป็นอิสระจากผู้ปกครอง อาจจะแสดงออกมาในรูปการต่อต้านระเบียบกฎเกณฑ์ ชัดขึ้นคำสั่งของพ่อแม่หรือครูอาจารย์ เป็นต้น

สิ่งสำคัญที่สุดคือการที่ครอบครัวและสังคมยอมรับว่าตัวเขาได้ผ่านระยะวัยเด็กมาแล้วและกำลังก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ยอมรับความคิดเห็นของเขา ให้เขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เขาต้องการให้พ่อแม่มีความไว้วางใจและเชื่อมั่นว่าเขามีความสามารถจะทำอะไรได้ ในระยะนี้วัยรุ่นจะสนใจและต้องการเป็นเพื่อนกับเพศตรงข้าม ถ้าเด็กได้รับความอบอุ่นจากพ่อแม่เพียงพอเด็กก็จะสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศได้ แต่ถ้าในทางตรงกันข้ามจะเป็นปัญหาสำหรับเขามากทีเดียว ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมว่าจะออกมาในรูปใด เช่น เกลียด โกรธ รัก เป็นต้น

สรุปแล้ววัยรุ่นเป็นช่วงที่ต้องการให้ผู้ใหญ่เข้าใจ และยอมรับว่าเขาเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่ง ฉะนั้นการอบรมในวัยนี้จึงอาจจะต้องพบกับความตึงเครียดบ้างถ้าเข้าใจเขาไม่ดีพอ ซึ่งในสังคมที่ซับซ้อนวัยรุ่นจะไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกับพ่อแม่ผู้ปกครองตลอดเวลา แต่ต้องพบกับกลุ่มต่างๆที่มีคุณค่าในแบบต่างๆกัน ทำให้วัยรุ่นมีโอกาสเลือกที่จะยึดคุณค่าใดเป็นหลัก เพราะแต่ละกลุ่มกำหนดไปตามวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของกลุ่ม พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรเข้าใจและควรปรับปรุงท่าทีของตัวเองเพื่อการอบรมสั่งสอนจะได้ผลและเป็นประโยชน์ต่อวัยรุ่นนั้นต่อไป เพื่อเขาจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่พร้อมและช่วยตัวเองได้ในอนาคต

2.6 การฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรม

เมื่อศาลสั่งใช้วิธีการฝึกอบรม คือเอาตัวเด็กและเยาวชนไว้ฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ซึ่งเป็นงานหัวใจของศาลคดีเด็กและเยาวชนในการที่จะแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของเด็กและเยาวชนเพื่อสวัสดิภาพและอนาคต การจัดฝึกและอบรมทั้งในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาคจะจัดหน่วยงานคล้ายคลึงกันดังนี้

2.6.1 การสอนวิชาสามัญ จัดให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาวิชาสามัญด้านหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับต่างๆคือ ระดับ 1 (ประถมศึกษา) ระดับ 2 (มัธยมศึกษา) และระดับ 3 (มัธยมศึกษาตอนปลาย)

2.6.2 การสอนวิชาชีพ จัดให้เด็กและเยาวชนฝึกฝนวิชาชีพตามความถนัดและสมัครใจ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้ฝึกอบรมด้วย วิชาชีพที่จัดสอนอยู่ในปัจจุบันมุ่งหมายจะให้ประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน เมื่อพ้นการฝึกอบรมมีความรู้ไปประกอบอาชีพต่อไป ได้แก่ ช่างไม้ ช่างยนต์ ช่างศิลป์ ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อมโลหะ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า และเกษตรกรรม เป็นต้น

2.6.3 การพัฒนานิสัย จัดให้มีการอบรมด้านจริยธรรมเพื่อฟื้นฟูจิตใจให้กลับตนเป็นพลเมืองดี โดยมีเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีความรู้โดยเฉพาะ เช่น นักจิตวิทยา อนุศาสนาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก เป็นต้น

2.6.4 การพัฒนาสุขภาพอนามัย จัดให้มีการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และกายบริหาร ตลอดจนด้านการกินอยู่หลับนอนให้ถูกสุขลักษณะ การจัดที่อยู่มีลักษณะเป็นโรงเรียนกินนอนประจำ

สถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 5 แห่ง ประกอบด้วย

1) สถานแรกรับบ้านเมตตา ตั้งอยู่ที่ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ให้บริการในรูปการจัดบ้านพักสำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องหาคดีอาญาเป็นครั้งแรก ซึ่งพนักงานสอบสวนนำส่งไว้ระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาของศาล ทำการพิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับความประพฤติและบุคลิกลักษณะของเด็กและเยาวชนในการควบคุมเป็นรายบุคคล เพื่อรวบรวมเป็นรายงานของสถานพินิจฯ เสนอศาลประกอบการพิจารณาพิพากษา ตลอดจนการดำเนินการศึกษาอบรมวิชาสามัญถึงระดับประถมปลายกับวิชาชีพเบื้องต้น คือ ช่างไฟฟ้า ช่างโลหะ การประดิษฐ์เศษวัสดุ และอบรมจริยศึกษาแก่เด็กและเยาวชนระหว่างควบคุมด้วย

2) สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี ตั้งอยู่ที่ซอยท่าข้าม ถนนมหาราช ปากคลองตลาด แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานครเป็นสถานที่ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงซึ่งอยู่ในระหว่างการสอบสวน การพิจารณาคดีของศาล และเป็นเด็กหรือเยาวชนหญิงซึ่งศาลพิพากษาเอาตัวไว้ฝึกอบรม มีการฝึกวิชาชีพ เช่น ช่างเย็บ การ

ฝีมือ ช่างเสริมสวย และช่างประดับมุก และให้การศึกษาวชิราวุธระหว่างการสอนและพิจารณาคดี

3) สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายรุ่นใหญ่บ้านกรูด ตั้งอยู่ที่ถนนสรรพาวุธ แขวงพระโขนง กรุงเทพมหานคร เป็นสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย ซึ่งศาลพิพากษาให้เข้ารับการฝึกและอบรม มีการสอนวิชาสามัญ ฝึกวิชาชีพช่างไม้ ช่างเย็บเสื้อผ้า ช่างตัดผม ช่างพิมพ์ ช่างศิลปกรรม ดนตรี ช่างโลหะ ช่างเครื่องยนต์ และวิชาเกษตรกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาพิเศษของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังให้การอบรมจริยศึกษา พลศึกษา แก้ไขความประพฤติผิดปกติของเด็กและเยาวชน

4) สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายรุ่นเล็กบ้านมุกิตา เป็นสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายซึ่งมีอายุไม่เกิน 14 ปี ตั้งอยู่ที่ถนนสรรพาวุธ แขวงพระโขนง กรุงเทพมหานคร

5) สถานกักและอบรมบ้านอุเบกขา ตั้งอยู่ที่ถนนสรรพาวุธ แขวงพระโขนง กรุงเทพมหานคร เป็นสถานที่ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนซึ่งศาลสั่งให้รับตัวไว้ฝึกและอบรมแต่ปฏิบัติตัวไม่ก้าวหน้าไม่ประพฤติตนอยู่ในระเบียบ แบบแผน มีนิสัยเกะกะเกราะจะเป็นพิษเป็นภัย และเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่เยาวชนอื่น บ้านอุเบกขานี้จะมีระเบียบการควบคุมที่เข้มงวดกว่าสถานฝึกอบรมอื่นๆ

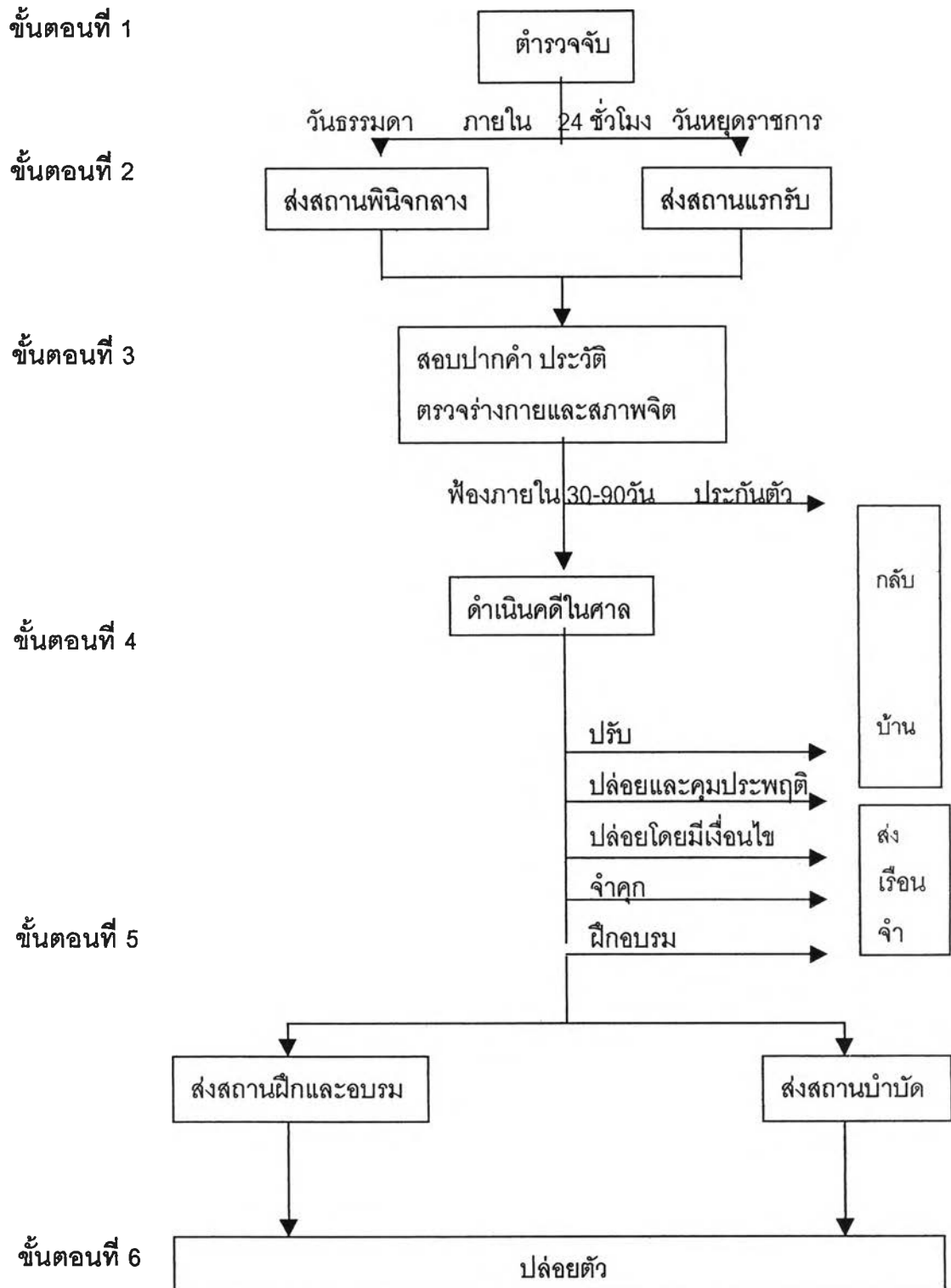
กิจวัตรประจำวันของเด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรมมีดังนี้

เวลา	กิจวัตร
06.00 น.	ตื่นนอน ทำความสะอาดร่างกาย ช่วยกันทำความสะอาดเครื่องนอน หอนอน
07.00 – 07.30 น.	วิ่งออกกำลังกาย ฝึกการบริหาร อาบน้ำ
08.00 น.	เคารพธงชาติ รับประทานอาหาร
09.00 – 12.00 น.	แบ่งกลุ่มปฏิบัติงานโยธา เรียนวิชาสามัญ เรียนวิชาชีพ แล้วแต่กรณี
12.00 น.	รับประทานอาหาร
13.00 – 16.00 น.	แบ่งกลุ่มปฏิบัติงานโยธา เรียนวิชาสามัญ เรียนวิชาชีพ เล่นกีฬา ฝึกพลศึกษาหรือวิชาลูกเสือ และพบญาติในห้องเยี่ยม
16.00 น.	อาบน้ำ
17.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
18.00 น.	ขึ้นหอนอน อบรมการสวดมนต์ ดูโทรทัศน์
21.00 น.	เข้านอน

การฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในสถานที่ดำเนินการฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก มีจุดมุ่งหมายที่จะจัดให้เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมแก้ไขความประพฤติ และฝึกอาชีพอันเหมาะสมแก่ศักยภาพให้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างปกติ และมีการควบคุมตัวตามความเหมาะสม เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความสำนึกและเปลี่ยนความประพฤติเสียใหม่กลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไป

2.7 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชน
 แผนภูมิที่ 6 อธิบายขั้นตอนการดำเนินการทางอาญาต่อเด็กและ
 เยาวชน

ขั้นตอนที่ 1 เมื่อถูกตำรวจจับกุม

เมื่อเด็กและเยาวชนอายุ 7-17 ปี ได้กระทำความผิดทางอาญา ตำรวจจะนำตัวไปยัง สถานีตำรวจและสอบสวนเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุม ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134 ตริ เพิ่มเติมโดยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(ฉบับที่ 20)พ.ศ.2542 ได้กำหนดไว้ว่า

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป หรือในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึงสามปีและผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กร้องขอหรือในคดีทำร้ายร่างกายเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี การถามปากคำเด็กไว้ในฐานะเป็นผู้เสียหายหรือพยาน ให้แยกกระทำเป็นส่วนสุดในสถานที่ที่เหมาะสม และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากค่านั้นด้วย

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ

นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถามปากคำอาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 139 การถามปากคำเด็กตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียง การถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมีให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบปากคำผู้ต้องหาให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่มาถึงสถานที่สอบสวน จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องนำตัวเด็กและเยาวชนนั้นไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง แต่ถ้าตรงกับวันหยุดราชการก็จะส่งตัวที่สถานแรกรับก่อน

มาตรา 134 ตี บัญญัติว่าให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปี

ขั้นตอนที่ 2 ส่งสถานพินิจกลางหรือสถานแรกรับ

เมื่อเด็กและเยาวชนถูกสอบสวนเสร็จแล้วจะถูกส่งตัวไปยังสถานพินิจเด็กและเยาวชนกลาง เจ้าหน้าที่จะทำเรื่องรับตัวแล้วส่งตัวเด็กและเยาวชนไปควบคุมตัวไว้ที่สถานแรกรับ โดยเด็กและเยาวชนชายที่กระทำผิดคดีแรกจะถูกส่งตัวไปที่สถานแรกรับ “บ้านเมตตา” ส่วนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำจะถูกส่งไปควบคุมตัวไว้ที่สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายรุ่นใหญ่ “บ้านกรุณา” สำหรับเด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำผิดไม่ว่าจะเป็นคดีแรกหรือคดีที่ 2 ขึ้นไปก็ จะถูกส่งไปควบคุมตัวไว้ที่สถานแรกรับ “บ้านปรานี”

ขั้นตอนที่ 3 การสอบปากคำ ประวัติ การตรวจร่างกายและสภาพจิต

เด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวที่สถานแรกรับ จะต้องให้ปากคำและประวัติต่างๆ แก่พนักงานคุมประพฤติที่กองคุมประพฤติและต้องรับการตรวจร่างกายและสภาพจิตที่กองแพทย์ พนักงานคุมประพฤติฝ่ายประมวลข้อเท็จจริงคดีอาญาเมื่อได้รับสำนวนแล้วจะต้องทำการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองด้วย โดยการให้ปากคำแก่พนักงานคุมประพฤตินี้ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง จะต้องนำหลักฐานที่แสดงอายุของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับกุมมาแสดงต่อพนักงานคุมประพฤติ เช่นสูติบัตร สำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมด พร้อมกับบัตรประจำตัวของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ ในการสอบปากคำนี้พนักงานคุมประพฤติจะต้องสอบปากคำทั้งเด็กหรือเยาวชนและ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองในหมวดเรื่องเดียวกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงและวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนผู้นั้น ในขั้นตอนนี้ผู้ปกครองจะสามารถยื่นประกันตัวเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดได้ โดยอาจขอประกันตัวไปก่อนแล้วจึงมาให้ปากคำในวันอื่นตามกำหนดนัดที่พนักงานคุมประพฤติได้นัดหมายไว้ก็ได้ เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้ทำการสอบปากคำทั้งเด็กหรือเยาวชนและบิดา มารดา หรือผู้ปกครองแล้ว พนักงานคุมประพฤติก็จะทำการสืบเสาะที่บ้านพัก หรือโรงเรียน แล้วนำมาประมวลข้อเท็จจริงสำหรับการทำรายงานสิ่งแวดล้อมและประวัติของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดผู้นั้น รวมถึงรวบรวมรายงานแพทย์ที่ตรวจสภาพกายและสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนรายงานพินิจซึ่งเป็นรายงานความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ได้รับการประกันตัวและถูกควบคุมตัวไว้ในสถานพินิจ เพื่อเสนอศาลประกอบการพิจารณาคดี

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินคดีของศาล

เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้ทำการสอบปากคำและสืบเสาะยังบ้านพักแล้ว ก็จะทำการรวบรวมรายงานทั้งหมดเพื่อเป็นรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา หลังจากนั้นจะส่งรายงานให้พนักงานสอบสวนเพื่อรวบรวมสำนวนส่งให้อัยการฟ้องภายใน 30-90 วัน นับจากวันที่ถูกจับกุม รายงานนี้จะส่งให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อประกอบการพิจารณาคดี ซึ่งคำพิพากษาของศาลอาจเป็นไปในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- พิพากษาปรับ
- พิพากษาปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ระงับการกำหนดโทษหรือให้ระงับการลงโทษ วางข้อกำหนดบิดามารดา
- พิพากษาปล่อยตัวโดยวางเงื่อนไขคุมความประพฤติ เช่น ห้ามเที่ยวเตร่ยามวิกาล ห้ามคบหาสมาคมกับคนไม่ดี ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้ทำงานบริการสาธารณประโยชน์ ให้ไปบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด ให้ไปพบนักจิตวิทยาเพื่อขอคำแนะนำปรึกษาฯลฯ ทั้งนี้พนักงานคุมประพฤติฝ่ายควบคุมและสอดส่องจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการติดตามและประเมินผล เพื่อเสนอให้เด็กและเยาวชนพ้นการคุมประพฤติ ให้ยุติการคุมประพฤตินหรือยกเลิกการคุมประพฤติ แล้วแต่กรณี
- พิพากษาเอาตัวไว้ฝึกและอบรมในสถานพินิจฯ
- พิพากษาจำคุกโดยส่งตัวไปที่เรือนจำ

ขั้นตอนที่ 5 สถานฝึกและอบรม / สถานบำบัด

เมื่อเด็กและเยาวชนถูกศาลพิพากษาให้ส่งตัวเข้ารับการฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรม ซึ่งในเดือนแรก เด็กและเยาวชนจะเข้าฝึกงานในหน่วยโยธา ตั้งแต่เดือนที่ 2 เป็นต้นไป เด็กและเยาวชนจะได้รับการฝึกและอบรมในหน่วยวิชาสามัญหรือวิชาชีพตามความสนใจ

ขั้นตอนที่ 6 การปล่อยตัว

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ฝึกและอบรม ซึ่งคำพิพากษาดังกล่าวแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

- การฝึกและอบรมโดยไม่มีกำหนดขั้นต่ำ ขั้นสูง ซึ่งเรียกว่าการฝึกอบรมตามปกติ
- การฝึกอบรมโดยที่ศาลมีกำหนดขั้นต่ำ ขั้นสูง

เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกฝึกอบรมจนครบขั้นต่ำแล้ว ทางสถานฝึกและอบรมจะต้องรายงานสถานพินิจถึงผลการฝึกอบรม หากสถานพินิจเห็นว่า เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นได้มีความสำนึก และกลับเนื้อกลับตัวประพฤติดีแล้ว ก็จะมีการประเมินผลการฝึกอบรมและเสนอให้ปล่อยตัวก่อนครบกำหนด โดยอาจจะวางเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติไว้ด้วย หรือในกรณีที่สถานฝึกอบรมเห็นว่าการฝึกไม่เป็นผล ก็จะทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อเพิ่มระยะเวลาการฝึกอบรมก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์ หรืออาจส่งตัวไปควบคุมตัวไว้ที่เรือนจำแล้วแต่กรณี

2.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8.1 ผลงานวิจัยในประเทศ

เกษรพงศ์ จิณะแสน (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมความประพฤติในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กลาง” พบว่าหลังจากที่ได้รับการคุมความประพฤติแล้วพบว่าเมื่อเด็กหรือเยาวชนได้กลับไปอยู่กับครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง และเด็กได้ไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม ประกอบกับการที่พนักงานคุมประพฤติไม่มีเวลาออกไปสอดส่องดูแล ทำให้พวกเขาหันกลับไปกระทำผิดซ้ำได้โดยง่าย ซึ่งลักษณะการกระทำผิดซ้ำของพวกเขา เมื่อเทียบกับการกระทำผิดครั้งแรกแล้วพบว่า มีพฤติการณ์คดีที่ร้ายแรงขึ้น เนื่องจากเด็กเริ่มไตร่ตรองในการตัดสินใจที่จะกระทำผิดเพราะเห็นผลประโยชน์จากการกระทำผิด และเห็นว่าหากตนกระทำผิดเงื่อนไขคุมประพฤติก็อาจถูกศาลสั่งฝึกอบรมได้ เมื่อพวกเขาตัดสินใจกระทำผิดจึงกระทำผิดซ้ำในลักษณะที่รุนแรงขึ้น เพื่อให้คุ้มกับการที่จะถูกศาลสั่งฝึกอบรม สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ

กระทำผิดซ้ำแบ่งได้ดังนี้ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว ระดับการศึกษาและการคบเพื่อน, ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ แรงปรารถนาภายใน แรงดึงดูดทางสังคม และแรงกดดันทางสังคม, ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว สิ่งแวดล้อมบริเวณที่พักอาศัย, ปัจจัยจากการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ ได้แก่ การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ ฝ่ายประมวลข้อเท็จจริงคดีอาญาและฝ่ายควบคุมและสอดส่อง, ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรายงานตัวไม่ชัดเจน เด็กเกิดการเรียนรู้ถึงวิธีการเอาตัวรอดโดยอาศัยความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม

พัฒนา เมื่อกอ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็กและเยาวชนหญิงในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน” พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอายุขณะกระทำผิดเกินกว่า 14 ปี มีการศึกษาอยู่ในช่วง ป.1-ป.6 ไม่เคยถูกดำเนินคดีมาก่อน เคยสูบบุหรี่ เคยดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาหรือบิดามารดาหย่าร้างทำให้รู้สึกขาดความรักความอบอุ่นจากบิดามารดา ขาดเพื่อนที่เข้าใจหรือจริงใจ กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะบุคลิกภาพและอารมณ์ส่วนใหญ่เป็นคนชอบทำงานง่ายๆ ชอบความรวดเร็วว่องไวค่อนข้างจะเจียบเจี้ย มักจะมีอารมณ์ดีเป็นส่วนใหญ่ และมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน กระทำผิดเพราะความโลภในสิ่งของและทรัพย์สินที่กระตุ้นยั่วยุ ขาดสติยั้งคิด ก่อปรกับเหตุการณ์บังคับและโอกาสเชื้อต่อการกระทำผิด

นิพนธ์ เจริญจรรย์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามแนวทางพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี” พบว่า เด็กและเยาวชนกระทำผิดมีสาเหตุมาจากปัจจัยทางจิต ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การคบค้าสมาคมกับคนชั่ว ความเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้กระทำผิดในส่วนของ การติดการพนัน การติดสุรายาเสพติดประเภทต่างๆ ความอ่อนแอของสถาบันทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันการเมือง การปกครอง และความยากจน ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สถานที่ที่เสี่ยงภัยหรือเหมาะสมในการกระทำผิด สิ่งเสพติด อาวุธ และวัตถุที่รัก

จุฑารัตน์ เชื้ออำนวย (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ครอบครัวของเด็กและเยาวชนกระทำผิด : จำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร” สรุปว่าเด็กและเยาวชนกระทำผิดกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆกระทำผิดเนื่องจากการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบทางจริยธรรมในครอบครัว จากการซึมซับวัฒนธรรมรองของชนชั้น วัฒนธรรมรองของการกระทำผิด และจากการ

คบเพื่อนที่ไม่ดีมากกว่ากระทำผิดเพราะวัฒนธรรมรองของกลุ่มชาติพันธุ์หรือมีความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมรองกับวัฒนธรรมหลัก และระบบค่านิยมของสังคมที่ให้ความสำคัญกับวัตถุ ความหรูหรา ความร่ำรวยและความฟุ้งเฟ้อจูงใจให้เด็กและเยาวชนยึดภาพลักษณ์ดังกล่าวเป็นภาพเป้าหมายที่จะไปให้ถึง ความอ่อนเยาว์ต่อประสบการณ์ทางโลกและชีวิต ทำให้เด็กและเยาวชนบางส่วนตกเป็นเหยื่อขององค์การอาชญากรรมที่จ้องแสวงหาโอกาสขยายเครือข่าย โดยมีสภาพความขาดแคลนยากจนที่ประสบในครอบครัวเป็นแรงผลักดันให้พยายามหลีกเลี่ยง และอัตราโทษที่เบาสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนประกอบกัน เด็กและเยาวชนจึงตัดสินใจกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดกันมากขึ้น

อุษา คงสาย (2538) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง” พบว่า ระดับการศึกษา การติดยาเสพติด และสภาพความกดดันภายหลังออกจากสถานฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนและพบว่า 4 ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการกระทำผิดซ้ำ เรียงตามลำดับคือ ระดับการศึกษา การติดยาเสพติด สภาพกดดันภายหลังออกจากสถานฝึกอบรมและการนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ภายหลังปล่อย ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนปัจจัยข้างต้นซึ่งส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ ฐานะครอบครัว การคบเพื่อนที่มีความประพฤติไม่เหมาะสม ความสัมพันธ์ในครอบครัวและการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย ตามลำดับ

สุชาติพิทย์ จันทวิศรุต (2538) ได้ศึกษาเรื่อง “สาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน” พบว่าเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวมีอายุเฉลี่ย 16 ปี สถานภาพเป็นโสดและมีการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาเท่านั้น ในขณะที่สถานภาพสมรสของบิดามารดามีการหย่าร้างสูง และกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นบุตรคนโตของครอบครัว และไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดาอย่างพร้อมหน้า ส่วนใหญ่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่ำมาก เมื่อพิจารณาถึงรายได้หลักของครอบครัวโดยเฉลี่ยประมาณ 8,087 บาทและรายได้ไม่พอเลี้ยงครอบครัว สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านเพิงไม้อยู่ในบริเวณชุมชนแออัดเป็นส่วนใหญ่ และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย 7 คน ความสัมพันธ์ของบิดามารดามักจะทะเลาะกันอย่างรุนแรง ประสบการณ์ในการถูกลงโทษจากบุคคลในครอบครัวและจากทางโรงเรียนพบว่า ถูกทำโทษบ่อยครั้ง แรงเสริมในการกระทำผิดสาเหตุส่วนใหญ่มาจากครอบครัวและลักษณะเพื่อนที่คบหาจะติดยาเสพติดหรือติดการพนัน เป็นต้นและพฤติกรรมที่กระทำผิดจนถูกควบคุมตัวส่วนใหญ่จะเป็นความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น

อาภรณ์ อินทรสุขุม (2537) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อค่านิยมในการพัฒนาตนเองและสังคมของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง” พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมในการพัฒนาตนเองและสังคมของเยาวชนกระทำผิดมี 10 ปัจจัยคือ การประกอบอาชีพของเยาวชนกระทำผิด เขตที่พักอาศัย ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ความประพฤติในระหว่างการฝึกอบรม การอบรมเลี้ยงดู เพศ ความประพฤติของเพื่อนสนิท ความประพฤติของเยาวชนกระทำผิด การกระทำผิดของบุคคลในครอบครัวและจำนวนในการกระทำผิดของเยาวชน

อัจฉรา ทองตัน (2536) ได้ศึกษาเรื่อง “การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย” พบว่า เด็กและเยาวชนชายจะกระทำผิดมากกว่าเด็กและเยาวชนหญิง เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีการศึกษาต่ำ มาจากครอบครัวที่ยากจน ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน นอกจากนี้การคบหาสมาคมกับผู้ที่มีความประพฤติเบี่ยงเบนยังมีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนด้วย

ชาญศักดิ์ จริยวิทยานนท์ (2536) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมาจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ไม่ดีต่อกัน มาจากครอบครัวยากจนและอยู่ในเขตเกษตรกรรม มักชอบเที่ยวเตร่ตอนกลางคืน ถูกเพื่อนชักนำ และกระทำผิดครั้งแรกในคดีธรรมดาเป็นส่วนใหญ่

สุมาลี โสมนัส (2534) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความต้องการของเด็กและเยาวชนกระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางภายหลังปล่อย” พบว่า เยาวชนที่มีปัจจัยภูมิลักษณ์ต่างกันมีความต้องการภายหลังปล่อยต่างกัน และเยาวชนที่มีลักษณะการกระทำผิดต่างกันมีความต้องการภายหลังปล่อยต่างกัน

จุมพิต โอสถานนท์ (2533) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน” พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 15-18 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย บิดาและมารดามีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ มักไม่ได้ประกอบอาชีพ ความผิดที่กระทำคือความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน ส่วนใหญ่จะถูกศาลตัดสินลงโทษให้อยู่ในสถานพินิจเป็นระยะเวลา 1-2 ปี ปัจจัยทางด้านสื่อมวลชนและการคบเพื่อนในสถานฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในสถานฝึกอบรม ปัจจัย

ภายหลังฝึกอบรม ปัจจัยภายในครอบครัว และปัจจัยด้านการคบค้าสมาคมผู้มีความประพฤติ เบี่ยงเบนนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ

2.8.2 ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

งานศึกษาวิจัยของธอร์นเบอร์รี่กับคณะ (Thomberry et al., 1994) ที่ทำการศึกษา โดยมีสมมติฐานว่าการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่เป็นอาชญากรและพฤติกรรมอาชญากร จะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตลอดเวลา โดยต่างจะมีอิทธิพลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมอาชญากรรมเพิ่มขึ้น คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเยาวชนเมืองรอสเชสเตอร์ มลรัฐนิวยอร์ก ซึ่งผลการศึกษานับสนับสนุนสมมติฐานของงานวิจัยนี้กล่าวคือ การคบหาสมาคมกับเพื่อนที่เป็นอาชญากรทำให้บุคคลมีพฤติกรรมอาชญากรรมเพิ่มขึ้น โดยการส่งเสริมสนับสนุนทางเครือข่ายเพื่อนฝูงและขณะเดียวกันการเข้าร่วมในพฤติกรรมอาชญากรรม จะทำให้บุคคลมีการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่เป็นอาชญากรเพิ่มขึ้น ซึ่งกระบวนการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันนี้จะเกิดขึ้นตลอดเวลา トラบเท่าที่บุคคลยังวนเวียนอยู่ในวงการอาชญากร (Thomberry et al., 1994:74 อ้างใน พรชัย ชันดีและคณะ, 2543 : 120)

วินฟรีกับคณะ (Winfree et al., 1994) ได้ทำการทดสอบสมมติฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ โดยได้ทำการศึกษาเก็บข้อมูลจากเยาวชนที่ถูกควบคุมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กของมลรัฐนิวเม็กซิโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า การเป็นสมาชิกของแก๊งอาชญากรรม การมีเพื่อนเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายหรืออาชญากร จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติที่เห็นด้วยกับพฤติกรรมผิดกฎหมาย และส่งผลให้เยาวชนนั้นมีพฤติกรรมอาชญากรด้วย

วิลโด และ ซิริโกส (1977:177) ได้ศึกษาถึงการปลดปล่อยและการกระทำผิดซ้ำ จากนโยบายของสังคมต้องงานปลดปล่อย พบว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักโทษหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก เนื่องจากสังคมไม่มีมาตรการที่เหมาะสมมาแก้ไขผู้กระทำผิดก่อนที่จะได้รับการปลดปล่อย ทั้งทั้งงานปลดปล่อยเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

พีชแมน (1977:36) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการกระทำผิดซ้ำในโครงการให้การแก้ไขพฤติกรรมและบริการชกุงใจให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ในเมืองนิวยอร์ก โดยการนำการให้การศึกษา ฝึกสอนงานทางด้านอาชีพต่างๆและการให้บริการด้านสุขภาพจิตบำบัดในกลุ่มของผู้

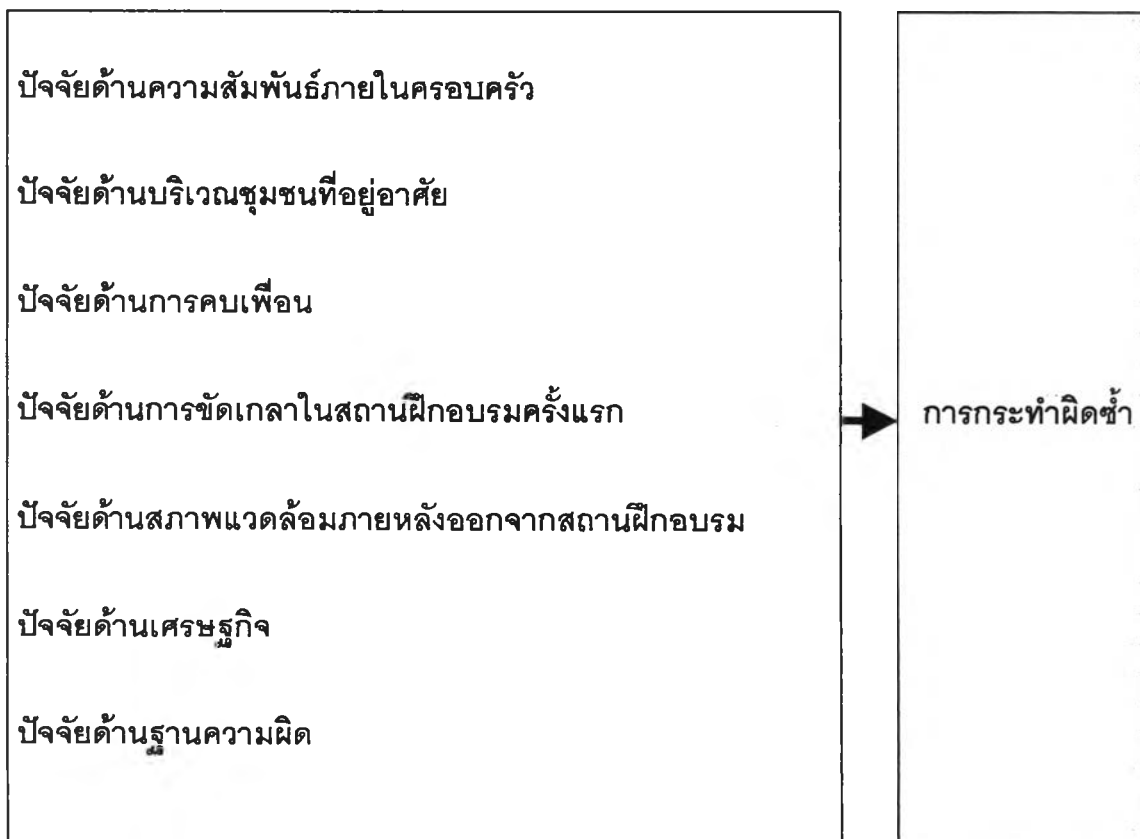
ของผู้กระทำผิดที่มีอายุไม่เกิน 16 ปี ผลการศึกษาของเขาปรากฏว่าโครงการต่างๆดังกล่าวประสบความสำเร็จ
ความล้มเหลว

2.9 กรอบในการวิจัย

จากการที่ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำ
ของเด็กและเยาวชนแล้ว จึงสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดได้โดยตัวแปรอิสระได้แก่ ปัจจัยด้าน
ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ปัจจัยด้านบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัย ปัจจัยด้านการคบเพื่อน ปัจจัย
ด้านการผ่านการขัดเกลาในสถานฝึกอบรม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านฐานความผิด และตัว
แปรตามได้แก่ การกระทำผิดซ้ำ ซึ่งแสดงเป็นภาพได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

2.10 สมมติฐานงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

1. เด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอบอุ่น กระทำผิดชำน้อยกว่าเด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ไม่อบอุ่น
2. เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม กระทำผิดชำน้อยกว่าเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสม
3. เด็กและเยาวชนที่คบเพื่อนดี กระทำผิดชำน้อยกว่าเด็กและเยาวชนที่คบเพื่อนไม่ดี
4. เด็กและเยาวชนที่ผ่านการขัดเกลาในสถานฝึกอบรมที่เหมาะสม กระทำผิดชำน้อยกว่าเด็กและเยาวชน ที่ผ่านการขัดเกลาในสถานฝึกอบรมที่ไม่เหมาะสม
5. เด็กและเยาวชนที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมภายหลังออกจากสถานฝึกอบรม กระทำผิดชำน้อยกว่าเด็กและเยาวชนเด็กและเยาวชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมภายหลังออกจากสถานฝึกอบรม
6. เด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี กระทำผิดชำน้อยกว่าเด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี
7. เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กระทำผิดช้ำมากกว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในความผิดฐานอื่น

2.11 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

เด็กและเยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินกว่า 7 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ที่ถูกศาลเยาวชนและครอบครัวกลางตัดสินว่ากระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น และถูกสั่งให้เข้ารับการฝึกและอบรมในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ซึ่งในที่นี้เป็นเด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำมากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป

การกระทำผิดซ้ำ หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิดทางอาญาดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมของเด็กและเยาวชนแล้ว ภายหลังจากกลับมาก่อกระทำผิดทางอาญาดำเนินการซ้ำอีกและถูกส่งตัวให้เข้ารับการฝึกอบรมในสถานฝึกอบรมอีกครั้ง โดยที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำสองครั้งถือว่าการกระทำผิดซ้ำน้อย ส่วนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำตั้งแต่สามครั้งขึ้นไปถือว่าการกระทำผิดซ้ำมาก

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและเครือญาติกับตัวผู้กระทำผิดซึ่งหมายรวมถึงความสัมพันธ์ของพี่น้องที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกัน และมีความสัมพันธ์ที่มองเห็นได้ในทางรูปธรรม

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่เหมาะสม หมายถึง ครอบครัวที่มีความเข้าใจอันดีระหว่างบิดามารดา พี่น้องหรือเครือญาติกับตัวผู้กระทำผิด มีความรักใคร่สามัคคีปรองดอง มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันและมีกิจกรรมความสนใจร่วมกัน

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ไม่เหมาะสม หมายถึง ครอบครัวที่ไม่มีความเข้าใจอันดีระหว่างบิดามารดา พี่น้องหรือเครือญาติกับตัวผู้กระทำผิด ขาดความรักใคร่สามัคคีปรองดอง ไม่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่มีกิจกรรมความสนใจร่วมกัน และมีการทะเลาะเบาะแว้ง

บริเวณชุมชนที่อยู่อาศัย หมายถึง บริเวณที่เด็กและเยาวชนใช้เป็นที่อยู่อาศัย ตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบัน รวมถึงบริเวณใกล้เคียงที่เด็กและเยาวชนมีความคุ้นเคยด้วย

บริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม หมายถึง บริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยของเด็กและเยาวชนที่ตั้งอยู่ในเขตที่พักอาศัยมีพื้นที่ไม่แออัด มีสาธารณูปโภคครบ เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า

ถนน ไทรศัพท เป็นต้น มีเพื่อนบ้านที่เป็นพลเมืองดี อยู่ใกล้กับสถานศึกษาหรือศาสนสถาน ปราศจากแหล่งอบายมุขและสถานบริการ

บริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสม หมายถึง บริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยของเด็กและเยาวชนที่ตั้งอยู่ในเขตที่พักอาศัยมีพื้นที่แออัด มีสาธารณูปโภคไม่ครบ เช่น ขาดน้ำประปา ไฟฟ้า ถนน ไทรศัพท เป็นต้น มีเพื่อนบ้านที่เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกฎหมาย อยู่ห่างไกลสถานศึกษาหรือศาสนสถาน เต็มไปด้วยแหล่งอบายมุขและสถานบริการ เช่น บ่อนการพนัน สถานขายบริการทางเพศ คอฟฟี่ชอป หรือดิสโก้เทค เป็นต้น

การคบเพื่อน หมายถึง การคบหาสมาคมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคล ใดบุคคลหนึ่งอย่างใกล้ชิดสนิทสนม

การคบเพื่อนดี หมายถึง เด็กและเยาวชนที่คบเพื่อนที่มีความประพฤติอยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ที่ดีของสังคม เช่น การเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน และมีพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย เช่น การเสพยาเสพติด การเล่นเกมพนันหรือการลักขโมย เป็นต้น

การคบเพื่อนไม่ดี หมายถึง เด็กและเยาวชนที่คบเพื่อนที่มีความประพฤติเบี่ยงเบนออกจากระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม เช่น การไม่เชื่อฟังการอบรมสั่งสอนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง การฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน และมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย เช่น การเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติด การเล่นเกมพนัน และ การลักขโมย เป็นต้น

การผ่านกระบวนการขัดเกลา หมายถึง เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำที่ผ่านการฝึกและอบรมของสถานฝึกและอบรมเด็กที่จัดให้มีขึ้นภายหลังจากที่ถูกส่งตัวมาให้เข้ารับการฝึกและอบรม

การผ่านกระบวนการขัดเกลาที่เหมาะสม หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำได้รับการฝึกในสถานฝึกอบรมให้ได้รับความรู้ทางด้านวิชาสามัญ วิชาชีพ การอบรมด้านจริยธรรมและการพัฒนาสุขภาพพลานามัย จนทำให้เขาสามารถตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม และนำไปประยุกต์ใช้แก่ตัวเองได้

การผ่านกระบวนการขัดเกลาที่ไม่เหมาะสม หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำได้รับการฝึกในสถานฝึกอบรมให้ได้รับความรู้ทางด้านวิชาสามัญ วิชาชีพ การอบรม

ด้านจริยธรรมและการพัฒนาสุขภาพพลานามัย แต่ไม่สามารถตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงตนเองให้กลับมาเป็นคนดีของสังคมได้ และไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้แก่ตัวเองได้

สภาพแวดล้อมภายหลังออกจากสถานฝึกอบรม หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวที่เด็กและเยาวชนกลับบ้านภายหลังการฝึกอบรมครั้งแรกและสภาพความสัมพันธ์ของบุคคลต่างๆ เช่น บิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง เพื่อน ครูและที่โรงเรียน ที่มีต่อเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปลดปล่อยจากสถานฝึกอบรมในความผิดครั้งแรก

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมภายหลังออกจากสถานฝึกอบรม หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวที่เด็กและเยาวชนกลับบ้านภายหลังการฝึกอบรมครั้งแรกและสภาพความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ เช่น บิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง เพื่อน ครู และที่โรงเรียน ที่มีต่อเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปลดปล่อยจากสถานฝึกอบรมในความผิดครั้งแรกก็ยังดีเหมือนเดิมเช่น มีการให้ความรัก การให้อภัย ให้ความเห็นอกเห็นใจ และให้กำลังใจ

สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมภายหลังออกจากสถานฝึกอบรม หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวที่เด็กและเยาวชนกลับบ้านภายหลังการฝึกอบรมครั้งแรกและสภาพความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ เช่น บิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง เพื่อน ครูและที่โรงเรียน ที่มีต่อเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปลดปล่อยจากสถานฝึกอบรมในความผิดครั้งแรก ไม่เหมือนเดิมหรือแตกต่างออกไปเช่น มีการดูถูกเหยียดหยาม มีการรังเกียจ ไม่ยอมคบหาสมาคม การไม่ให้อภัย ขาดความเห็นอกเห็นใจ และขาดการให้กำลังใจ

ฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง จำนวนทรัพย์สินที่ใช้ในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ เช่น ค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยสี่ ค่าเล่าเรียน และค่าพาหนะ เป็นต้น

ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี หมายถึง ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำที่มีทรัพย์สินเพียงพอต่อการค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัว

ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี หมายถึง ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำที่มีทรัพย์สินไม่เพียงพอต่อการค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัว มีหนี้สินที่ติดค้างอยู่

การกระทำผิดฐานยาเสพติด หมายถึง เด็กและเยาวชนที่ เสพ จำหน่ายหรือ
ครอบครอง ยาบ้า เฮโรอีน ฝิ่นและกัญชา เป็นต้น ซึ่งเป็นการกระทำผิดกฎหมายที่กำหนดไว้ใน
พระราชบัญญัติว่าด้วยยาเสพติด

การกระทำผิดฐานอื่น หมายถึง เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกฎหมาย
ในความผิดฐานอื่นที่ไม่ใช่ความผิดฐานยาเสพติด เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ เล่นการพนัน ข่ม
ขู่กระทำชำเราและทำร้ายผู้อื่น เป็นต้น